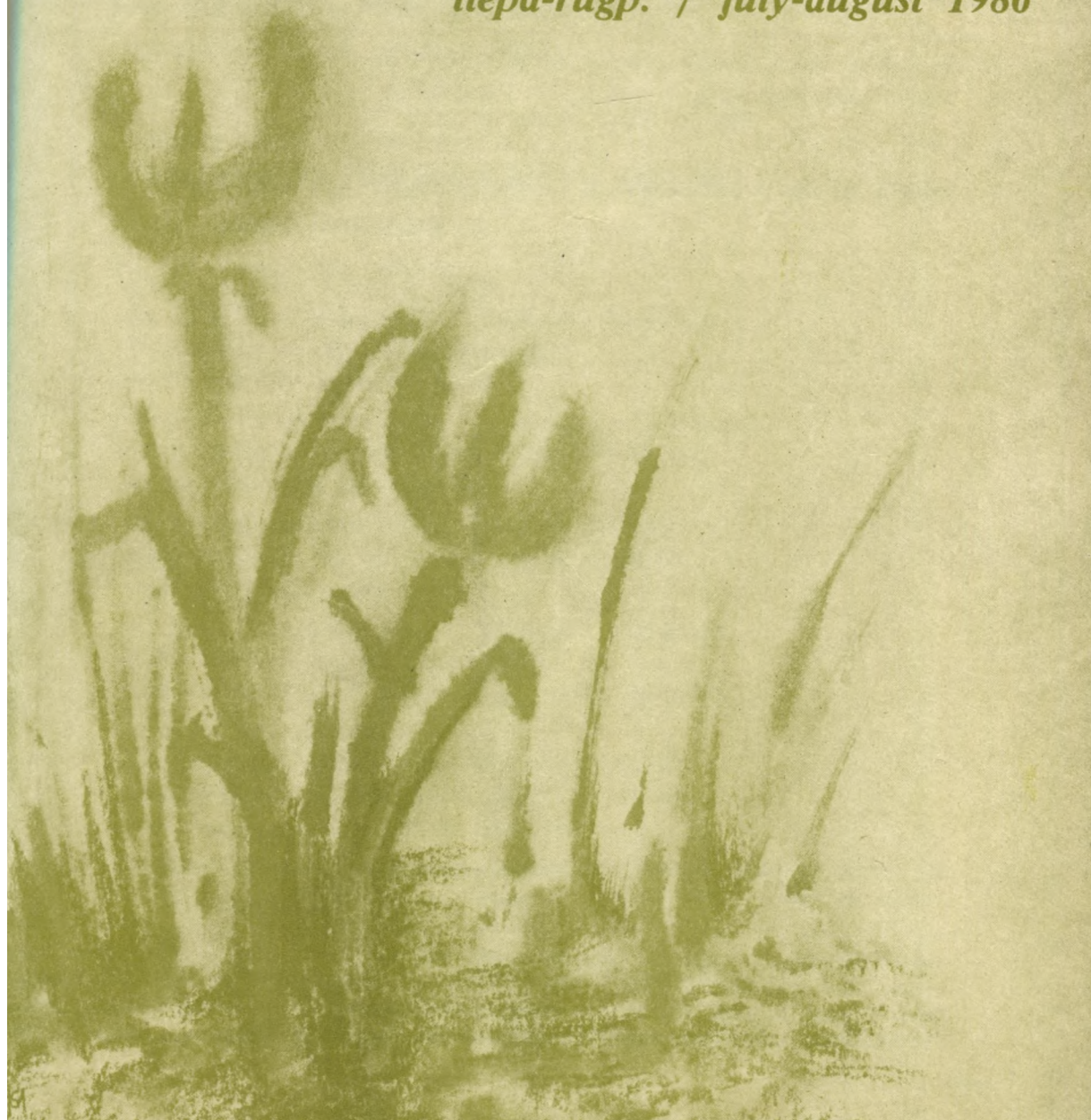

laiškai lietuviams

liepa-rugp. / july-august 1986

SAĖMONINGO TIKĖJIMO METŲ MALDA	217	Iš Lietuvos
ŠLOVĖ TAU, VIEŠPATIE!	219	Nina Gailiūnienė
SEPTYNI GAILESTINGUMO DARBAI SIELAI	224	Alfonsas Grauslys
DIEVO DVASIA GYVENA MUMYSE	226	Chiara Lubich
LIETUVIŲ IR ŽYDŲ SANTYKIAI HITLERIO OKUPACIJOS METU	227	Prel. M. Krupavičius
EILĖRAŠČIAI	233	Zenta Tenisonaitė
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	234	Vytautas Bagdanavičius
IŠ ISTORINIŲ VERSMIŲ	237	Paulius Rabikauskas
SAŽINĖ BAUDŽIA	242	Dr. A. Liaugminas
DAŽNAI JAUNIMAS PASAKO: “AŠ NEINU Į BAŽNYČIĄ, NES IŠ MIŠIŲ NIEKO NEGAUNU”. KĄ TU ATSAKYTUM?	243	Paulius Bindokas
KOKIOS SAVYBĖS UGDO IR KOKIOS ŽUDO DRAUGYSTĘ	245	Tauras Radvenis
TĖVYNĖJE	246	Gediminas Vakarīs
KALBA	250	Juozas Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	251	A. Mauragis
TRUMPAI IŠ VISUR	252	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas A. Kezio, S.J., nuotraukomis iš kelionės Šventoje žemėje.
Viršelio piešinys — Rasos Krokytės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

SAĖMONINGO TIKĖJIMO METŲ MALDA

(gauta iš Lietuvos)

Viešpatie, mūsų Dieve ir Tėve!

Ne kartą mums būna tamsu — nežinom, kur žengti.

Tada tikėjimas, jog Tu, Dieve, ESI,
mums nušviečia gyvenimo kelią.

Ne kartą mums būna sunku — pavargstam, nuliūstam.

Tada tikėjimas, jog Tu, Dieve, mūsų TĖVAS esi,
mums palengvina gyvenimo kelią.

Ne kartą mums būna baugu — pavojai apninka.

Tada tikėjimas, jog Tu, Dieve, prie mūsų BUDI,
mus tvirtina gyvenimo kelyje.

Ne kartą mums pikta būna — rūstaujam, kerštaujam.

Tada tikėjimas, jog Tu, Dieve, MEILĖ esi,
mus daro kantrius ir gerus tarp gyvenimo neteisybių.

Ir kai džiaugsmas, laimė aplanko,

kai kelias nušvinta, jėgos sugrįžta, meilė atbunda,

tada tikėjimas, jog visas gėris IŠ TAVĖS, o Dieve,
mus skatina dėkoti, mylėti ir gėriu dalytis.

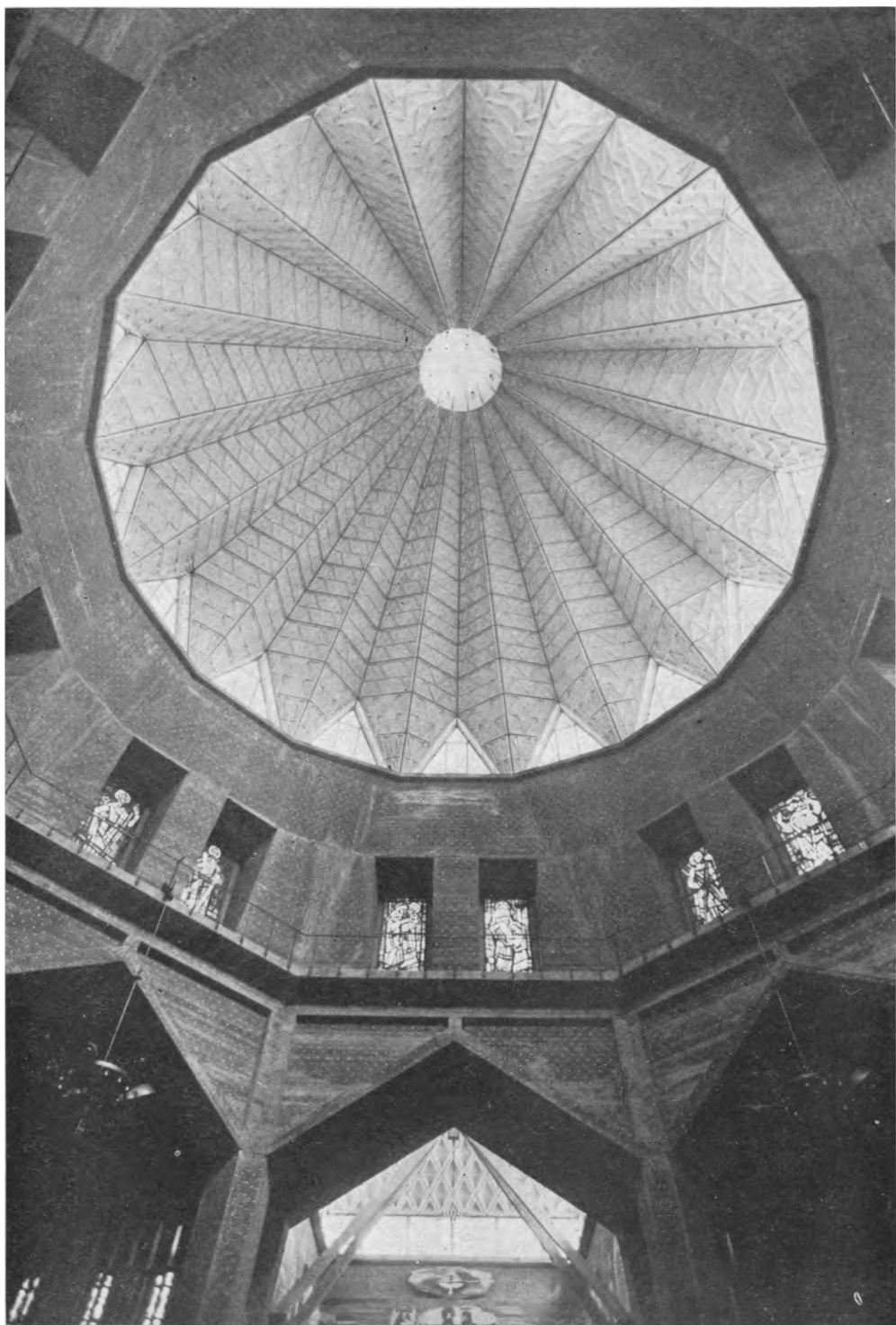
DUOK, Viešpatie, mums visiems didžiąją tikėjimo malonę,

kad į pasaulį, save ir Tave, Dieve,
žvelgtume tikėjimo akimis.

IŠLAIKYK, Viešpatie, mumyse didžiąją tikėjimo malonę,

kad ji vestų, skatintų, grūdintų mus

per visą gyvenimą iki amžinybės Tavo prieglobsty. Amen.

Apsireiškimo bažnyčios kupolas Nazarete.

A. Kezio, S.J. nuotr.

ŠLOVĖ TAU, VIEŠPATIE!

("Laiškų lietuviams" konkurse III premiją laimėjęs straipsnis)

NINA GAILIŪNIENĖ

Teoretiškai kalbant, niekam nėra lengviau, kaip pamokslininkui. "Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją visai kūrinijai" (Mk 16,15). Įsakymas Kristaus. Evangelija — jo mokslas. Misija aiški. Evangelija taip pat.

Čia nereikia, kaip kokiam mokslininkui, džiiovinti smegenų, ieškant naujų išradimų ar patobulinimų esamiems. Nereikia bijoti, kad gal kitas sugalvojo ar sugalvos ką nors gudresnio ir tuo būdu jo darbą pavers niekais. Evangelija yra viena ir ta pati visiems laikams, visiems kraštams.

Pamokslininkui nereikia Evangelijos apginti. Už jos stovi Kristaus autoritetas. Atseit, Evangelijos skelbėjui lengviau, kaip tos Evangelijos autoriui Kristui.

Kai Kristus skelbė Gerąją Naujieną, tai to laiko dvasininkija, Šventraščio ir Mozės įstatymo žinovai, klausė jį, kieno autoritetu jis tai daręs. Nagi įrodyk, kad esi Dievas, kai visas Nazareto miestelis žino, kad esi staliaus Juozapo ir Marijos sūnus...

Kristus savo kilmės nesigynė. Priešingai, išėjęs į viešąjį gyvenimą, jis save vadino *Žmogaus Sūnumi*. Galbūt jis tikėjosi, kad jo tauta atpažins, kad jis yra Dievas, seniai laukiamas Mesijas, iš jo darbų: "Neregiai mato, kurtieji girdi, nebyliai kalba, luošieji ir raupsuotieji pagyja. ..."

Deja, taip neatsitiko. Savo misijos gale Jėzus pats turėjo prisipažinti, kad jis yra Dievas. Už tą tiesą jis sumokėjo mirtimi ant kryžiaus.

Šiandien, pagal Gallupo statistiką, 95% šio krašto gyventojų yra tikintys. Atmetus žydus ir kitas religines mažumas, likę tikintieji yra krikščionys, t.y. Kristaus sekėjai. Ar tai nėra Evangelijos skelbėjų nuopelnas? Ar tai nėra beveik šimteriopas jų darbo vaisius? Tokios sėkmės akivaizdoje, rodos, net į galvą neturėtų ateiti mintis pasiklausti, ko klausytojai norėtų girdėti iš

pamokslininko. Kam taisyti, kas iki šiol taip gerai veikė?..

Tik nelaimė, kad neužtenka Kristų tikėti ir jo mokslą pažinti. Reikia su juo ir jame gyventi. Kristus apie save pasakė: "Aš esu tiesa, kelias ir gyvenimas". Čia ir išlenda šių laikų krikščionybės skurdas. Iš jo kuklaus pasisakymo matyti, kad apaštalui Pauliui, dar gyvam esant, Kristus parodė dangų. Įsivaizduokime, kad Dievas jam leistų aplankyti šių laikų Ameriką ir įvertinti jos moralinę padėtį.

Paulius, mokytas, didelių gabumų ir dar didesnės gyvenimo patirties žmogus, apkeiliavęs savo laikų civilizuotą pasaulį, žinotų, kaip duotą uždavinį atlikti. Skaitytų spaudą, žiūrėtų televizijos žinias ir programas, lankytų teatrus ir kinus. Pasidairytų pornografinės spaudos ir filmų užkampiuose. Apžiūrėtų homoseksualų kolonijas. Pasikalbėtų su gatvės merginomis, vyrais ir vaikais, pardavinėjančiais save. Kalėjimuose rastų kalinius, nuteistus už įvairiausius nusikaltimus: žmogžudystes, plėšimus, vagystes, kyšius, narkotikus, išprievartavimus. Sužinotų statistiką: skyrųbų, susimetėlių, abortų, savizudžių, "vaikų su vaikais" ir t.t. Tų nusikaltimų begalės.

Kaip apaštalas Paulius įvertintų šių laikų visuomenę? Nesunku įsivaizduoti, kad jo ištarmė skambėtų maždaug šitaip: "Brangūs broliai ir seserys amerikiečiai, aš jūsų krašte pasijutau, kaip namie. Jūsų krašto aukšta civilizacija ir kultūra man priminė mano laikų Romos imperiją ir Graikiją... Iš daugybės maldos namų jūsų miestuose, sprendžiu, kad jūs, amerikiečiai, esate labai religingi žmonės. Mano laikų graikai garbino daug dievų. Jų tarpe ir Nežinomą dievą. .. Kokį dievą ar dievus jūs garbinate? Jūsų hedonistinio gyvenimo pamėgimas, pagoniškai laisvi papročiai ir žema moralė rodo, kad jūs, brangūs amerikiečiai, dar nesate girdėję apie krikščionių Dievą..."

Jeigu sugrįžtų iš kapų JAV tėvai, sukūrę nepriklausomą "one nation under God", jie būtų griežtesni už apaštalą Paulių. Ne su pagoniška Romos imperija ir Graikija dabartinį gyvenimą lygintų, o greičiau su Sodoma ir Gomora...

Moralinis nuosmukis įvyko ne per šimtmečius, o tik per paskutinius tris dešimtmečius. Fenomenas retas ir labai įdomus. Kaip Gallupo statistika rodo, amerikiečiai, palyginus su Vakarų Europa, pasiliko tikrai nepaprastai religingi. Jie ne tik tiki, bet ir savo religiją praktikuoja. Užtenka tik pasižiūrėti katalikų bažnyčiose. Ypač ten, kur žiemą ar vasarą suvažiuoja atostogautojai. Sekmadieniais bažnyčios pilnos keliose mišiose. Komuniją dalina kunigai su pulku pasauliečių eucharistijos ministrantų, nes prie Dievo stalo skuba visi, kaip prie dangaus vartų... Jei kas dėl kokios priežasties išdrįsta pasilikti suole, "teisieji" į juos kreivai pasižiūri, kaip fariziejai į "mokesčių rinkėjus ir viešus nusidėjėlius"...

Prie Dievo stalo — visi, o prie klausyklos — nė vienas... Praeitais metais prieš Velykas lietuvis kunigas Floridoje prašytę prašė savo ganomuosius: "Susimildami, eikite išpažinties. Negi esate angelai, kad nenusidedate? Argi niekad nesusipykstate šeimoje? Nesusibarate? Aš nusidedu, nes esu žmogus, ir einu išpažinties..

Kai pasisakai prieš abortus ir apsaugos priemones, tai organizuotos moterys su plakatais ir gerklėmis rėkia: "Moteris turi teisę daryti su savo kūnu, ką tik nori!" O tegul kas užkabina seksualinį pasileidimą, tai jau mišrus choras traukia kitą giesmę: "Ką du suaugę žmonės laisva valia daro, tai jų reikalas!"

Visa tai rodo, kad šių laikų tikintieji gyvena pagal savo susikurtą egocentrinę filosofiją: "Kas man malonu, tai yra ir gera".

Bažnyčia prarado savo galią formuoti ir įtaigauti tikinčiųjų moralę. Tai ji žino ir savo bejėgiškumą išreiškia desperatiška aimana: "Šių laikų žmogus prarado nuodėmės jausmą". Klausio ar neklausio, vis tiek, atrodo, turėtų girdėtis Bažnyčios "tyruose

šaukiančiojo balsas", aiškinąs ir smerkiąs nuodėmę. Bet taip nėra. Kas yra girdėjęs per paskutinį dešimtmetį bent vieną pamokslą apie nuodėmę?.. Net kovoje prieš abortus Bažnyčia vengia pasakyti, kad abortas yra žmogžudystė. Tiktai sako ir rašo, kad "reikia respektuoti ir saugoti gyvybę kiekvienoje jos stadijoje, nuo jos pradžios iki mirties"...

Praradusi vieną savo įtakos sferą, Bažnyčia mėgina ją įgyti kitose gyvenimo srityse. JAV vyskupai išleido tikintiesiems ganytojišką laišką, smerkiantį krašto ginklavimąsi branduoliniais ginklais, nes jie reikalauja milžiniškų lėšų. Be to, branduolinių sprogmenų pasekmės yra neišsivaizduojamai baisios. Antras vyskupų laiškas kritikuoja kapitalistinę ekonominę krašto santvarką, kuri "turingus daro dar turingesniais, kai beturčiai ir bedarbiai vis gilyn brenda į skurdą".

Bruzdesys dėl tų laiškų nurimo. Atrodo, kad jie šiandien tiek populiarūs visuomenėje, kiek vakarykštis laikraštis. Bet palaukite, kai ateis rinkiminiai metai. Liberalai kandidatai, nubraukę dulkes, skelbs juos, kaip taikos ir iš neturto išvadavimo "evangeliją" ir jų idėjomis žvejys katalikų balsus.

Prileiskime, kad JAV nesiginkluotų, o tais pinigais kiekvieną šio krašto gyventoją aprūpintų didele geroje. Ar tuo pačiu pakiltų ir visuomenės moralinis lygis? Tikriausiai ne. Taigi Bažnyčiai pasilikta vis tiek ta pati atsakomybė už dvasinį skurdą, nors ir visos avys būtų riebios, nes "kas iš to žmogui, jeigu ir visą pasaulį laimėtų, o savo sielą pražudytų?"

Visi žino, kad lengviau turimą poziciją išlaikyti, negu praradus vėl atgauti. Taip yra su Bažnyčia. Ji turi atgauti prarastą vaidmenį moralinėje srityje. O tam reikia pirma suprasti priežastį, kodėl prarado. Belieka panagrinėti klausimą, kodėl, Evangelijos žodžiais tariant, "avys neklausio savo ganytojo balso ir neseika paskui", o eina kas sau į lankas.

Žmogui neužtenka būti sočiam ir pertekusiam materialinių gėrybių. Jis turi įgimtą

troškimą būti laimingas, laisvas ir mylimas. Gal tai ir yra pats stipriausias, nenuneigiamas įrodymas, kad žmogus turi savyje dievišką prigimtį, skirtą gyventi amžinoje laimėje.

Troškimas būti laimingam yra net stipresnis už gyvybės instinktą. Kas žudosi? Ar tie, kurie visą gyvenimą kovoja už būvį? Kurie galą su galu vos suduria ar nesuduria? Ne. Žudosi tie, kurie dėl kokios nors priežasties pasijuto desperatiškai nelaimingi. Suiro šeima. .. biznesis subankrutavo. .. įsivėlė į neleistinas machinacijas... sugriovė gyvenimą narkotikais .. užsikrėtė nepagydoma liga dėl palaido gyvenimo... Kas išskaičiuos visas suirusios laimės priežastis? Jų daug. Bet užtenka tik vienos nuvesti desperatiškai nelaimingą žmogų į savižudybę.

Kadangi troškimas būti laimingam yra kiekvienam žmogui įgimtas, šio krašto tėvai net konstitucijoje garantavo kiekvienam teisę "to pursue happiness". Na, ir siekia laimės žmogus nuo lopšio iki grabo lentos. Jos praradimą kūdikis praneša verksmu, o suaugęs kartais savižudybe.

Žinome, kad juo tobulesnė automatinė mašina, juo lengviau ją sugadinti ir ją vartojančiajam susižeisti. Kad neatsitiktų nelaimė, mašina būna aprūpinta automatiškai saugikliais, o jos vartotojas — detalėmis instrukcijomis. Jeigu žmogus yra toks rūpestingas ir toli numatantis savo kūrinio atžvilgiu, tai kaip yra su Dievu? Argi jis, leisdamas į pasaulį tobuliausią "automatinę mašiną" — žmogų, paliko jį be jokios apsaugos? Jokiu būdu ne! Dievas lygiai taip pat savo kūrinį apsaugojo dvigubu būdu. Sąžinė yra automatiškai veikiantis saugiklis pačiame žmoguje. O apsauginės instrukcijos, kad nesužeistų kitų ir savęs, yra surašytos "akmeninėse lentelėse" su detaliais paaiškinimais Evangelijose. Jokia žmonių bendruomenė, primityvios ar aukštos civilizacijos, demokratinė, komunistinė ar valdoma diktatoriaus, negali egzistuoti, nesilaikydama tų Dievo "instrukcijų": nežudyk, nevok, nesvetimauk. . .

Deja, Bažnyčia, mokydama Dešimt Dievo įsakymų ir skelbdama Gerąją Naujieną,

nepateikia jų, kaip dangiškojo Tėvo pas-tangų apsaugoti savo vaikų laimę žemėje. Aplamai apie žemišką laimę ir džiaugsmą Bažnyčia vengia kalbėti, lyg tai jau būtų velnio padaras.

Vienas vienuolis pasionistas prisipažino pamoksle, kad jam reikėjo daug metų, iki jis išmoko džiaugtis gyvenimu su atvira ir dėkinga širdimi. Mat, jam lankant parapijos mokyklą, kunigai ir vienuolės įskiepijo auklėtiniais pažiūrą, kad reikia vengti bet kokios laimės ir džiaugsmo žemėje, jei nori užsipelnyti dangų. Todėl jis jautėsi kaltas už kiekvieną patirtą džiaugsmą ir laimės momentus. Jam atrodė, kad už tai Dievas turi jį nubausti.

Todėl nuodėmė, kitaip sakant, Dievo įsakymų neklausymas, niekadės nebuvo siejama su žemiškos laimės praradimu ar žmogaus susinaikinimu čia, žemėje, o tik gąsdinama Dievo rūstybe ir pragaru po mirties. O tai pats neefektingiausias ginklas, ypač jaunam žmogui, nes žemiškoji laimė čia pat, o dangus ar pragaras dar toli...

Kitaip galvoja nervų chirurgas, prieš kiek laiko dalyvavęs televizijos programoje. Visų nustebimui jis pareiškė: "Žmogus nėra sutvertas gyventi nuodėmėje". Pagal tą specialistą, kai žmogus meluoja, vagia, apgaudinėja, ištvirkauja, nešioja širdyje kerštą ar pyktį, ardo ne tik savo nervų sistemą, bet daro neigiamą įtaką daugeliui organizme vykstančių cheminių funkcijų. Tų funkcijų sutrikimas, vykstant ilgesnį laiką, pasireiškia organizme įvairiomis ligomis, pvz.: pakeltas kraujospūdis, širdies sutrikimai, skrandžio žaizdos, nemiga, įvairios nervų ligos, venerinės ligos ir t.t. Prieš dvidešimt metų, kai jis baigė medicinos mokslus, buvo žinomos trys venerinės ligos, o šiandien — šešiolika. Daugumas jų nepagydomos. Apie jas nustota kalbėti, kai atėjo visuotinė pabaisa — AIDS.

Kai pokalbio dalyviai priėmė daktaro išvedžiojimus skeptiškai, jis priminė melo sugavimo aparatą (lie detector). Jeigu žmogaus organizmas nereaguotų į melą, tai nebūtų galima technišku instrumentu jo pagauti.

Kas žino, ką šuoliais tobulėjanti technika išras? Gal dvidešimt pirmame šimtmeityje žmogaus nuodėmingumas bus matuojamas, kaip jo temperatūra ar kraujospūdis... Tada šalia daktaro kabineto turės būti ir dvasininko...

Humoras laikomas geru, kai jame yra dozė tiesos. Taip yra ir su šiuo juoku. Atrodo, kad gydytojo ir dvasininko kombinacija jau būtų naudinga ir dabar. Vienas Niujorko psichiatrijos gydytojas tvirtina, kad pusę psichinių ligonių turėtų gydyti ne daktarai, o dvasininkai, nes jie pasidarė ligoniais nuodėmės ir piktųjų dvasių įtakoję.

Apie piktąsias dvasias Bažnyčia taip pat tyli. Jei pamokslininkas kada užsimena apie piktąsias dvasias, taip dažnai minimas Evangelijoje, tai tik paaiškindamas, kad Kristaus laikų nemokyti žmonės epileptikus, kurčius nebylius, net invalidus laikė velnio apsėstais. Kad piktoji dvasia galėtų įtaigauti žmogaus veiksmus ar net užvaldyti jo valią, šiais laikais, atrodo, nepatogu net galvoti. Tokios pasakos tinka tik Halloween nakčiai... Bet psichiatras iš patirties tiki, kad velnio galia nesumažėjo. Ką jis galėjo padaryti Kristaus laikais, tą jis įveikia padaryti ir šiandien.

Iš šventraščio žinome, kad šv. Paulius lankydavo įvairių miestų ir kraštų tikinčiuosius jų maldos susirinkimuose, jei ne asmeniškai, tai bent laiškais. Įdomu, kokių įspūdį apaštalas susidarytų apie šio krašto krikščionis, vien dalyvaudamas jų pamaldose. Tikriausiai jo įspūdis būtų priešingas pirmajam. Šv. Paulius tikriausiai įvertintų labai gerai maždaug šitokiais žodžiais: "Brangūs broliai ir seserys Kristuje! Nieko taip netroškau savo gyvenime, kaip matyti krikščionis, gyvenančius Jėzaus Kristaus Dvasia. Šiandien mano troškimas išsipildė, nes jūs tikrai esate Dvasios vaikai. Jūs įstengėte nugalėti savo nuodėmingą prigimtį, kuri pasireiškia ištvirkavimu, tikėjimu burtais, nesantaika, žmogžudystėmis, piktumu, vaidais, nesutarimais, susiskaldymais, pavydu, girtavimu, smaguriavimu ir kitais panašiais dalykais (plg. Gal 5,19-21). Jeigu jūs nebūtumėte laisvi nuo tokių nuodėmin-

gų veiksmų ir silpnybių, esu tikras, kad jūsų dvasiški ganytojai jus išpėtų ir sudrausėtų, skelbdami Dievo Žodį, kaip aš darydavau. To man neteko girdėti jūsų bažnyčiose. .

Kad bažnyčios apie "nuodėmingus veiksmus" tyli, šiomis dienomis įrodė juodųjų žurnalas "Ebony". Kaip žinome, Amerikoje atsirado nauja problema: "vaikai su vaikais". Didmiesčių mokyklos turi savo patalpose net darželius-lopšelius, kur prižiūrimi kūdikiai tuo metu, kai jų motinos yra klasėse. Išlaidos didelės. Todėl kai kurios mokyklos pradėjo išdavinėti mokiniams apsaugos priemonės. Visuomenė pasipiktino.

Kadangi juodųjų "vaikų su vaikais" skaičius yra bent tris kartus didesnis negu baltųjų, Čikagoje leidžiamas žurnalas "Ebony" ėmėsi tvarkyti reikalą iš pagrindų. Juodieji, ypač pietiniai, yra religingi. Jų kultūrinis ir visuomeninis gyvenimas visados buvo glaudžiai surištas su bažnyčia. Todėl žurnalas išsiuntinėjo savo reporterius pas dvasininkiją su tokiu klausimu: "Ar bažnyčiose pamoksluose yra kalbama apie seksualinį pasileidimą, nes seksas yra moralės reikalas. Jį privalo tvarkyti bažnyčia, o ne valdžios įstaigos".

Reporteriai grįžo su liūdnomis žiniomis. Dvasininkai prisipažino, kad per paskutinį dešimtmetį pamoksluose nėra tos problemos lietę. Ne geresni rezultatai būtų ir baltųjų bažnyčiose. Kai vienoje šeimoje vaikai, sulaukę vedybinio amžiaus, pradėjo pasakoti apie draugus susimetėlius, motina paklausė, ar jie jau pamiršo šeštąjį Dievo įsakymą.

— Mama, kiekvieną sekmadienį mes einame į bažnyčią, bet nesame girdėję, kad susidėjęs gyventi yra nuodėmė. Jie nepaleistuvauja, tik mylisi. Paleistuvauja tik tie, kurie tai daro už pinigą. Argi Tu, mama, to nežinojai? — stebėjosi jaunimas "nemokša" motina moralės dalykuose...

Taip "apšviesta" motina, nieko gudresnio nesugalvojo patarti savo vaikams, kaip klausyti Billy Graham ir Pat Robertson televizijoje. Tuodu kiekviena proga pabrėžia, kad prieš vedybas seksas yra nuodėmė.

Nežinia kodėl, bet šio meto pamokslai-

ninkai skelbia Dievo Žodį bažnyčiose be jokių aliuzijų į kasdienos gyvenimą, tartum Evangelija būtų tikrai išganymo istorija, o ne gyvenimo šviesa ir dvasiai reikalinga kasdieninė duona.

Tiek fizinė, tiek dvasinė erdvė nepakenčia tuštumos. Atsitiko, kaip Kristaus palyginime apie rauges. Atėjo Viešpaties priešas ir pasėjo vaikų širdyse rauges — nuodėmę. Tik "piktojo vaikai" yra gudresni pasaulio dalykuose už "šviesos vaikus". Jie nevadina raugių nuodėmėmis. Tokie dalykai, kaip žmogžudystė, plėšimas, vagystė, kyšininkavimas, narkotikai, išprievartavimas, prostitucija, už kuriuos baudžia valdžios įstatymai, yra ne nuodėmės, o tik nusikaltimai (crimes). O tokie dalykai, kaip ištvirtavimas, pornografija, homoseksualizmas, girtuokliavimas, susimetėlių gyvenimas, už ką nė valdžios įstatymai nebaudžia, tai yra tik "asmens teisė pasirinkti privataus gyvenimo būdą". Taip ir išnyko krikščioniškoje visuomenėje nuodėmės pajautimas ir samprata.

Savaime kyla klausimas, ką reikia daryti, kad tikrai išnyktų nuodėmė. Ogi reikia pasaulietišką gyvenimą sudvasinti, arba, kaip popiežius Pijus X mokė, pasaulį atnaujinti Kristuje. Tai padaryti yra Bažnyčios pareiga. Uždavins sunkus, nes praraja tarp dvasinio ir sekuliarinio pasaulio yra labai didelė. Tai galima matyti kad ir iš šių pavyzdžių.

Dolores Curran, rašanti katalikų spaudoje, sėdėjo lėktuve šalia nepažįstamo biznieriaus. Ji buvo maloniai nustebinta, kai nepažįstamasis pradėjo skaityti Bibliją. Matydamas jos susidomėjimą, biznierių ėmė entuziastiškai ją šviesti, kaip jo gyvenimas pasikeitė, kai jis pasidarė tikintis. Viskas būtų pasibaigę gerai, jeigu biznierių nebūtų bliurbtelėjęs, kad ne tik jo privatus gyvenimas pasitaisė, bet ir jo biznis ėmė klestėti nuo to laiko, kai jis Jėzų padarė savo partneriu.

"Jėzus partneris biznyje!!! Tai negirdėtas pažeminimas ir įžeidimas!" — niršo Dolores, neslėpdama savo pasipiktinimo nuo savo bendrakeleivio.

Paskutinės vakarienės kambarys.

A. Kezio, S.J. nuotr.

Buvo gavėnios laikas. Na, ir išliejo savo tulžį straipsnyje, kurį išspausdino dieceziniai katalikų laikraščiai. Girdi, Kristus atėjo į pasaulį mirti už nuodėmes, gelbėti žmonių, o ne biznį...

Koks pasibaisėtinais siauras Kristaus vaidmens gyvenime supratimas! Bet, matyt, toks yra daugumos, nes neteko skaityti ar girdėti, kad kas nors būtų reagavęs į jos straipsnį. Juk Kristus, būdamas Dievas, nesėdi tik danguje ir bažnyčiose, bet yra kiekvienoje visatos vietoje. Skirtumas toks, kad

daugumoje vietų jis turi pasitenkinti tik neprašyto stebėtojo vaidmeniu, o pas tą biznierių jis yra asmeniškai pakviestas būti aktyviu partneriu. Spręskite patys, kur Kristus yra įžeidžiamas: ar ten, kur jis ignoruojamas, ar ten, kur jis respektuojamas? Deja, tokia "partnerystė" pasaulyje dar yra reta.

Turbūt daugelis prisimena, kad Mary Kay, kosmetikos įmonės Dalas mieste įkūrėja ir savininkė, atsidūrė garsioje "60 Minutes" televizijos programoje. Ne dėl komercinių savo sugebėjimų, o tik dėl to, kad nežinia, kur jos kompanijoje baigiasi biznis ir kur prasideda religija. Kaip Moyler Saffer humoristiškai išsireiškė, ten skelbiama "evangelija pagal Mary Kay": *Dievas - Šeima - Biznis*, tokia eile.

Iš visų, kas tik jos kompanijoje dirba, Mary Kay reikalauja, kad jų gyvenime pirmoje vietoje būtų Dievas, antroje — šeima, trečioje — jos biznis. Normaliai savininkui neskauda galvos, kas dedasi tarnautojų privačiame gyvenime, svarbu, kad darbas būtų atliktas. Taigi visame pasaulyje veikia darbovietėse nerašytas įstatymas: darbas pirmoje vietoje, jeigu nenori būti atleistas. Bet Mary Kay jį nustūmė į trečiąją vietą.

Kokia čia logika? Ogi labai paprasta ir praktiška. Žmogus gali įdėti į darbą visą savo protą, širdį ir energiją tik tada, kai jo negraužia asmeniškai rūpesčiai. Bėdų mažiau, kai "namai pastatyti ant uolos, o ne ant smėlio". Kai Dievas yra centre, tai žmogaus gyvenimas rieda švelniau, nes yra išbalansuotas.

Kad Mary Kay kompanijos motto "Dievas-Šeima-Biznis" yra veiksmingas, geriausiai įrodo jos nuostabus augimas, nežiūrint, kad konkurencija kosmetikos rinkoje yra labai didelė. Jos gaminių metinė produkcija viršija tris šimtus milijonų dolerių.

Kristus įspėjo, kad "nuodėmės atpildas yra mirtis". Tą "mirtį" dvasininkai aiškina dvasinėje plotmėje — atsiskyrimą nuo Dievo. Kas dedasi aname pasaulyje, niekas nežino, o kad kasmet nužudoma pusantro milijono negimusių kūdikių šiame krašte, kad įvyksta tūkstančiai žmogžudysčių ir savižudysčių, plintančių net paauglių tarpe, mato

SEPTYNI GAILESTINGUMO DARBAI SIELAI

ALFONSAS GRAUSLYS

Maždaug prieš dvidešimt metų šiame žurnale tas pats autorius keliuose numeriuose rašė apie gailestingumo darbus kūni. Dabar jis duos seriją straipsnių apie gailestingumo darbus sielai.

Redakcija

I. NEMOKANTĮ PAMOKYTI

Ką reiškia *pamokyti*? Kas ir kur yra tie, kuriuos turėtume mokyti? Kodėl reikia mokyti? Kaip mokyti? Kodėl krikščionys turi šiuo klausimu susirūpinti? Ar šis raginimas tėra vien laisvo apsisprendimo reikalas, ar kiekvieno krikščionio pareiga?

Dar nepradėję šių klausimų svarstyti, pirmiausia turėtume nepamiršti šios gyvenimiškos tiesos, kad, nors ir trumpam laikui susitikdami su žmonėmis, darome vieni kitiems įtakos. Ši įtaka gali būti teigiama ar neigiama. Mums, tikintiesiems, turėtų rūpėti, kad ši mūsų daroma įtaka visada būtų kilni ir teigiama. Todėl, kad Viešpats yra mus įspėjęs: "Jūs pasaulio šviesa... taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje" (Mt 5,14-16). Savo gera įtaka (gerais žodžiais ar elgesiu) dažnai galime pagerinti blogio sukurtą dvasinę atmosferą, kuri silpnensiuosius, ne tiek atsparius, dvasiškai smukdo.

Tad *pamokyti* reiškia įnešti šviesos į melo bei nedorovingumo aptamsintą aplinką; tiesos bei dorovingumo lydimais žodžiais, raštais ar elgesio pavyzdžiais bandyti

visi. Kieno yra užmokestis tos mirtys, ar ne nuodėmės?..

Ar Dievo Žodžio skelbėjai nejaucia jokios atsakomybės už tas mirtis? Juk jos vyksta krikščionių tarpe, t.y. Kristaus įkurtoje karalystėje žemėje. To nebūtų, jeigu dvasininkija išamontintų krikščionis, kad jie privalo šlovinti savo Kūrėją visu gyvenimu, ne tik malda bažnyčioje.

šią suterštą ar teršiamą aplinką apvalyti. Tokiam pamokymui labai dažnai nereikia daug žodžių, kartais užtenka tik liūdesio lydimas žvilgsnio. Dažniausiai kuo mažiau žodžių, tuo jie veiksmingesni.

Kas yra tie, kurie vienokio ar kitokio mūsų pamokymo gali tikėtis ir kurie yra jo reikalingi? Tai pirmiausia vaikai, paskui jaunimas ir net suaugusieji, kurių subrandintam dvasios pasauliui kadaise naudoto vaiko katekizmo seniai neužtenka. Jiems reikia naujo prie krikščioniškos tiesos priėmimo ir naujo pagrindimo bei sukeltų abejonių išsklaidymo. Jiems reikia to dvasinio maisto, be kurio jie negali normaliai dvasiškai augti ir bręsti. Tad žodis *mokyti* turi ir dvasinio maitinimosi, dvasinės duonos teikimo prasmę.

Gilindamiesi į Evangeliją, randame dvejopą duonos supratimą — kūno ir dvasios. Viešpats, gundomas tyruose akmenis paversti duona, sudraudžia gundytoją, sakdamas, kad „žmogus gyvas ne vien duona, bet kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų“ (Mt4,4). Tad žmogui reikia ne tik medžiaginės, bet ir dvasinės duonos. Kitu atveju, kai žmonės, patyrę duonos padauginimo stebuklą, sekė paskui Jėzų, jis vėl kalba jiems apie kitą, dvasinę duoną: „Plušėkite ne dėl žūvančio maisto, bet dėl išliekančio amžinajam gyvenimui! Jo duos jums Žmogaus Sūnus“. O kad jiems būtų dar aiškiau, jis tęsia: „Mano Tėvas duoda jums iš dangaus tikrosios duonos. . . Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus. Kas valgys tą duoną, gyvens per amžius“ (Jn 6, 27-51). Štai kodėl Jėzus Kristus, jo mums paliktoji Eucharistija ir visas jo mokslas — tai mums teikiama duona, kuri mus, krikščionis, maitina. Bet šiandien nemaža pasaulio dalis, Dievo neigėjų ateistų užgrobtą, neleidžia šios dvasinės duonos teikti vaikams, jaunimui; persekioja mokančius ir tą dvasinę duoną teikiančius, juos pasmerkusi dvasiškai badauti, juos „maitindama“ dvasios nemaitinančiu melu.

O juk Viešpats yra pasakęs: „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo karalystė“ (Mk 10,

14). Tai sakė tas, kuris vaikus taip mylėjo, kad savo sekėjams, matantiems vaiką, liepė jį patį prisiminti: „Kas vardan manęs priima tokį vaikelį, tas priima mane“ (Mk 9,37). Vaikų piktintojams jis grasino: „O kas papiktintų vieną iš šitų mažutėlių, kurie mane tiki, tam būtų geriau, kad asilo sukamų girnų akmuo būtų užkabintas jam ant kaklo ir jis būtų paskandintas jūros gelmėje“ (Mt 18,6). Tokiai skaudžiai dabartinei nukrikščioninimo eigai mūsų krašte tikrai tinka Šv. Rašto pranašo Jeremijo Raudų knygos žodžiai: „Kūdikiai prašė duonos, ir nebuvo kas jiems jos laužtų“ (Raud 4,4).

Vienu žodžiu — nemokantį pamokyti reiškia nežinantį apšviesti ne tik religiniu atžvilgiu, bet ir šiaip koku nors kitu jam svarbiu klausimu. Pamokymu jį saugome nuo melo ir vedame į tiesą. Kiekvienas gi dieviškosios tiesos trupinėlis yra begalinės vertės, ypač žmogaus religinio gyvenimo atžvilgiu.

Pamokyti tai dar nereikia atversti. Tiesos pamokymu tobulindami žmogaus dvasią, tik saugojame ją nuo netikėjimo, kuris, kaip rodo patirtis, gali išivyrauti nepakankamai giliai mąstančių, dvasiškai lėkštų sielų tarpe. Prisimindami krikščionybės pradžioje Bažnyčios Tėvų tvirtinimą, kad žmogaus siela savo prigimtimi yra krikščioniška ir kad didžiosios krikščionybės tiesos jai yra giminingos, pamokymais tas sieloje glūdinčias tiesas pažadiname ir tobulesnio bei išsamesnio krikščionybės pažinimo ilgesį sustipriname.

Kaip šią pamokymo, gailestingos meilės pareigą turime atlikti? Atsimindami, kad žmogaus išdidumas nelengvai pasiduoda pamokomas (tai įrodo jo užsigavimai!), turime su ypatingu atsargumu bei taktu imtis mokymo, kad jis būtų priimtinas. Tad susitikus su pamokymo reikalingu žmogumi, reikia jam duoti pajusti, kad visi mokomės, kad visi esame tiesos mokiniai, kad mums visiems gresia pavojus su tiesa prasilenkti, todėl visi stovime vienoje lygioje plotmėje. Tada mokomasis nesijaus mokomas, žeminamas ir lengviau mokymą priims. Tokiam

mūsų elgesiui duoda pagrindą kad ir šie Viešpaties žodžiai: "Nesivadinkite mokyto-jais, nes jūsų vienintelis Mokytojas yra Kristus" (Mt 23,10).

Vis dėlto kartais kitus pamokyti reikia, nes yra nemaža tokių, kurie koku nors atžvilgiu yra akli ir sau gresiančio pavojaus nemato. Kaip fiziškai aklam reikia padėti, pvz., einantį per gatvę palydėti, į norimą kryptį įstatyti, taip reikia pagalbos, gero žodžio ir artimui, kuris dvasinio pavojaus nemato.

Žmogus žmogui negali didesnės dovanos suteikti, kaip savo atsargiu, meilės persunktu pamokymu jį prie Dievo artinti, šalinant kliūtis nuo jo dvasinio kelio. Kas pažįsta tiesą, bet jos neskelbia, tas virsta melagių ir tiesos klastotojų dalininku. Kilniai apie pamokymo pareigą galvojo žinoma amerikietė rašytoja Pearl S. Buck, sakydama: "Pamokyti — tai sielą į dangų pakviesti" ("Pavilion of Women").

Kad galėtume tinkamai kitus pamokyti, turime patys mokėti šiai pareigai ruoštis rimtais pasikalbėjimais ir religine skaityba.

DIEVO DVASIA GYVENA MUMYSE

CHIARA LUBICH

"Jūs nesate kūniški, bet dvasiški, jei tik Dievo Dvasia gyvena jumoje" (Rom 8,9). Tie Pauliaus žodžiai kalba mums visiems apie didžią viltį, ypatingai tiems, kurie gyvena pasaulietišku gyvenimu. Jo minimi kūnas ir dvasia čia nereiškia fizinės ir dvasinės asmens sudėties, tik nurodo skirtingas funkcijas, du radikalinius gyvenimo ir elgesio būdus.

Žodis "kūniški" čia reiškia individus, netekusius malonės, paliktus savo pačių galioms, todėl valdomus jų pačių blogų polinkių ir aistrų. Tokie nėra pajėgūs išvengti nuodėmės ir patikti Dievui. Bet jei Šventoji Dvasia, Prisikėlusio Viešpaties dovana, kurią gavome per krikštą, gyvena mumyse, ji,

dalindama Kristaus malones, padeda mums gyventi pagal naują gyvenimo būdą, kurio Jėzus mus moko.

Savo laiške romiečiams, 8 skyriuje, Paulius aprašo nuostabų atgaivinimą, kurį Šventoji Dvasia mums atneša. Jei ji gyvena mumyse, gauname jėgų priešintis nuodėmingiems polinkiams bei aistroms, ir jos negali mūsų pavergti. Dvasia yra daug galingesnė, negu tie visi blogi polinkiai. Šventoji Dvasia daro mus pajėgius būti Dievo vaikais, naujais žmonėmis, tikrai laisvais asmenimis, galinčiais vis tvirčiau priešintis blogiui, vis labiau mylinčiais tikra žodžio prasme — žinoma, jei mes tikrai klausome jos balso.

"Jūs nesate kūniški, bet dvasiški.. Tie žodžiai rodo mums naują požiūrį, kaip pasitikti visas sunkenybes mūsų krikščioniško gyvenimo kelyje. Viena sunkenybė, kuri mus nuolat vargina, — tai mūsų blogi polinkiai. Jie reiškiasi pergalingais troškimais, natūraliniais poreikiais ir teisėmis ar lemtinomis jėgomis, kurios, atrodytų, daro mus bejėgius veikti priešingai. Todėl gundymų metu kartais silpnai priešinamės mūsų aistroms, ar visai joms pasiduodam. Tai rodo, kodėl daugelis krikščionių nusileidžia pasauliškai galvosena, kuri pateisina visokį elgesį, priešingą Evangelijai. Čia mes susiduriame su vadinamuoju natūralizmu, labiausiai maskuota grėsme krikščioniškam gyvenimui. Tas natūralizmas priskiria mūsų instinktyviniams polinkiams apsprendžiamąją galią, paneigdamas Evangelijos atnaujinančią jėgą.

Kita rimta sunkenybė reiškiasi mus supančio pasaulio nuodėmingoje atmosferoje. Ji kartais pasidaro gąsdinanti, kai blogis pernelyg ima plėstis mūsų visuomenėje. Pasaulio dvasia, atrodytų, naudoja visas priemones, kad pažanga ir technika brandintų mumyse populiarizuotą galvosena, visiškai priešingą Evangelijai. Mes galime susilaukti ir opozicijos kiekvieną kartą, kai norėsime liudyti Jėzų darbe, privačioj ar viešoj reikimosi aplinkoj. Tokia aplinka gali silpninti pasitikėjimą, o silpnas pasitikėjimas veikia neigiamai ir paralyžiuojančiai mūsų krikščionišką liudijimą.

Yra ir trečia sunkenybė, kuri mus dažniausiai vargina, — tai mūsų nuolatinės klaidos. Net ir tvirtai pasiryžę, su tiek šviesos ir malonių, mes vis save randame besigrumiančius su mūsų silpnybėmis. Kai kurie mūsų trūkumai taip užsispyrę laikosi, jog nerodo pasidavimo ženklo, nors mes ir labai stengiamės juos apgalėti.

Tokia nesėkmė gali sukelti labai kartų nusivylimą, kuris atima drąsą. Tada yra pavojus užsidaryti savyje ir sunykti pusėtinume. Krikščioniškas gyvenimas šaukia mus išeiti iš savęs ir visuomet būti pasiruošusiems aukotis.

Čia apmąstomi žodžiai padeda mums tų pavojų išvengti. Tikėti Šventąja Dvasia reiškia turėti šv. Pauliaus įsitikinimą, kad ji daug galingesnė, negu mūsų visi blogi polinkiai.

Evangelija nėra kokia utopija. Pagal ją tikrai galima gyventi visose situacijose ir tikėtis dangaus. Šventoji Dvasia yra daug galingesnė, negu visos blogio jėgos, paimtos kartu. Todėl neturėtumėm baimintis, liudydami Jėzų — nusižeminę, bet visad nepajudinami — net ir mūsų viešame gyvenime. Mes neturėtumėm bijoti plaukti prieš supasaulėjimo srovę ir tvirtai laikytis prieš mūsų aplinkos bauginimus, nes turime užtikrinimą, kad pabaigoje pergalė priklausys Jėzui.

Nepaisant mūsų silpnumo, čia mąstomi žodžiai gali sukelti mumyse marias optimizmo. Juk krikščioniško gyvenimo tobulėjimas nėra matuojamas veikiai matomais vaisiais, kuriuos galėtumėm tuoj pastebėti. Jėzus dažnai neleidžia jų matyti, kad galėtų augti mūsų nusižeminimas, ir tuo būdu mūsų meilė jam ir artimui galėtų augti bei tobulėti.

Svarbu niekada nepasiduoti ir tikėti, kad Šventoji Dvasia gyvena mumyse. Mums reikia tik kasdieną su pasitikėjimu atnaujinti gerus pasiryžimus ir juose stengtis išverti. Šventoji Dvasia tada tikrai atbaigs mumyse savo darbą, kurį buvo pradėjusi.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

LIETUVIŲ IR ŽYDŲ SANTYKIAI HITLERIO OKUPACIJOS METU

(tęsinys)

PREL. M. KRUPAVIČIUS

ŽYDAI IR POGRINDINĖ LIETUVIŲ SPAUDA

Visa lietuvių tauta stoji prieš nacių okupaciją ir jų organus. Kovai su naciais buvo leidžiama, neskaitant proklamacijų gausybės, kaip buvo minėta, 15 pagrindinių laikraščių. Nė viena nacių okupuotoji tauta proporcingai neturėjo tokio rezistencinės spaudos skaičiaus. Tie laikraščiai žydų klausimu užėmė aiškią ir nedviprasmę poziciją: demaskuoti vokiečius ir ginti žydus. Budri tos spaudos korespondentų akis nepraleido nepastebėjusi nė vieno vokiečių žiauraus ir kruvino žygio prieš žydus. Tuos faktus ji kėlė savo skiltyse, orientavo visuomenę, nustatė lietuvių elgimosi su žydais kryptį ir piktinosi bei smerkė vokiečių antižydišką akciją. Daug įdomių ištraukų tuo klausimu galima būtų paduoti. Bet, deja, tos spaudos rinkinių, čia, tremtyje, ar visai nėra, arba tik šis tas, atsitiktinai pakliuvę pavieniai numeriai. Br. Kviklio knygelės "Lietuvių kova su naciais" (Memmingenas, 1946 m., 18 psl.) įgalina paduoti dvejetą citatų iš kalbamosios spaudos.

"Per 80.000 Lietuvos žydų išžudyta, — rašo laikraštis "Į Laisvę" 1943 m. gegužės mėn. 25 d. Nr. 9. — Šaudymams vadovavo vien vokiečiai. Juos vykdė taip pat vokiečiai ir lietuviškomis uniformomis apsivilkę padugnės — visokie jankai ir jaskai, kuriuos vokiečiai nugirdydavo ir leisdavo žudomuosius apiplėšti. Lietuvių tauta nuo tų masinių skerdynių atsiribojo. Lietuvos Laikinoji vyriausybė neišleido nė vieno prieš žydus nukreipto nuostato, nors visa lietuvių tauta jautė jų šviežiai padarytą skriaudą ir laukė, kad teisingumo ranka nubaustų tą žydų dalį, kuri aktyviai padėjo bolševikams kankinti Lietuvą. Vysk. Brizgys viešai įspėjo lietuvius nesutepti rankų svetimu turtu ir krauju. Lietuvių tautos veteranai — dr. K. Grinius, kun. M. Krupavičius ir prof. Aleksa — memorandumu, už kurį buvo ištremti,

protestavo Rentelnui dėl žydų žudymų ir lenkų iš ūkių kraustymo”.

Tas pats pagrindinis laikraštis "Į Laisvę" 1943 m. X8-X9 nr. tuo pat žydų klausimu taip rašė:

"Rudoji okupacija beveik likvidavo Vilniaus *getą*. Visas rajonas buvo apsuptas. Viduje patys *vokiečiai* gaudė *pradžioje* darbui tinkamus vyrus, vėliau ir moteris, ir senius. Žydai patys iš namų nėjo — kiekvienas buvo išvaromas skyrium. Užbarikaduoti namai buvo susprogdinti drauge su juose buvusiais žydais. Kurie slapstėsi kanalizacijos vamzdžiuose, prigirdyti paleistame vandenyje. Iš viso Daugpilio kryptimi per 3 dienas išvežta apie 10.000 žydų. Vokiečiai sako, kad į Estiją darbams. Iš buvusių Vilniaus gete 14.000 žydų liko tik koki 2.000”.

Katalikų Bažnyčios rūpestingas mokymas bei pavyzdys ir slaptosios lietuviškos spaudos gyvas informavimas nustatė lietuviškoje visuomenėje deramą liniją, kaip laikytis žydų atžvilgiu. Lietuvių tauta išlaikė savo garbę ir moralinį švarumą savo amžinųjų įnamių — žydų — atžvilgiu.

Čia paminėta, kaip laikėsi nacių sudarytos žydams būklės atžvilgiu Laikinoji vyriausybė ir jos organai, buvusių vyriausybinių nariai, Katalikų Bažnyčia su savo dvasininkija, partijos, t.y. kolektyvai, kurie gali kalbėti plačiųjų masių vardu, ir pagrindinė antinacinė lietuvių spauda. O šie paminėtieji kolektyvai, be jokios abejonės, išreiškė visos lietuvių tautos pažiūrą į nacių žydams taikomus metodus.

Vadinasi, lietuvių tauta šiuo atsitikimu visas savo simpatijas ir realią pagalbą nukreipė nelaimingų žydų tautai, o naciams — pasibjaurėjimą ir antipatiją.

ŽYDAI IR NEORGANIZUOTA LIETUVIŲ VISUOMENĖ

Ne tik įdomu, bet ir naudinga pasižvalgyti, kas buvo manoma ir daroma šiuo klausimu plačioj Lietuvoj paskirų lietuvių, neorganizuotos lietuviškos visuomenės. Štai tos srities faktų eilė. Bet tai bus tik šešėlis to, kas padaryta. Visiems faktams aprašyti reikėtų tomų; bet reik manyti, kad ir pa-

duotų žinių žiupsnelis apibūdins vyravusias periferijose nuomones ir nusiteikimus žydų atžvilgiu.

Vieکشniuose, tik atėjus vokiečiams ir kilus gandai apie laukiamus persekiojimus, žydai išsislapstė pas kaimų ūkininkus, kurie noriai juos priėmė. Bet tai truko neilgai. *Atėjus* vienam SS daliniui, *jie* buvo iš ūkininkų *išgaudyti* ir uždaryti *jiems* įrengtame gete. Esesininkams pasitraukus, Laikinosios vyriausybės komendantas kap. Mačys žydus iš geto paleido ir leido jiems gyventi, kaip gyvenus, savo patalpose. Žydais nuoširdžiai rūpinosi ir Mažeikių apskrities viršininkas kap. Jatulis. Jų dėka žydai visoj apskrity gyveno senoviškai, dar tuo metu, kai daugely apskričių žydų jau nebebuvo. Už žydų favorizavimą ir Mačiui, ir Jatuliui teko nemaža iš vokiečių nukęsti.

Vieکشnių žydus likvidavo rugsėjo mėn. antrojo pusėj. Dalis jų pabėgo ir prisiglaudė pas ūkininkus. Kai kuriuos jų vokiečiai surado ir vietoj sušaudė, o slėpusius juos ūkininkus kažkur išgabeno, ir jų daugiau nebeteko matyti.

Rokišky netoli geležinkelio stoties vienas ūkininkas slėpė 4 žydus. 1942 m. pavasarį vokiečių baudžiamasis būrys tą ūkį kartu su šeimininku ir visa šeima už prielankumą žydams sudegino.

Kauno forto kapinyne 1944 m. balandžio mėn. vokiečiai pradėjo naikinti ten palaidotus nužudytų žydų ir kitų lavonus. Tai turėjo padaryti vokiečių atgabenti iš geto žydai. Lavonus degino. Nusilpusius darbininkus žydus jų pačių tautiečiai turėjo mesti kartu su lavonais į ugnį. Darbą pabaigus, vokiečiai pradėjo naikinti, visus pėdsakų naikintojus. Nemaža jų žuvo. Kitiems pavyko pasislėpti pas aplinkinius gyventojus. Pasislėpusieji buvo ieškomi ir kai kurie surasti. Surastus žydus sušaudė, o slėpusius ūkininkus skaudžiai nubaudė.

Dusetose vokiečiai, suvarę žydus į getą, paliko juos saugoti lietuvių policijai. Policija leido jiems išeit lyg dirbti pas ūkininkus. Žydai, pasinaudodami ta proga, savo vaikučius išslapstė pas ūkininkus. Sužinoję tai, vokiečiai įsakė tuoj surankioti visus žy-

dus. Vienus surado, kitų ne. Vėliau paskelbė įsakymą grąžinti į getą visus žydų vaikus. Neklausantiems buvo paskelbta mirties baudmė. Nepaisant to, toli gražu ne visi vaikus grąžino. Paminėtina Lukošiuų šeima iš Bileišių kaimo, kuri negrąžino dr. Epšteino 2 metų dukrelės. Vokiečiai, tik kratą darydami, pas juos ją rado. Lukošiuonas buvo smarkiai nubaustas. Visi rasti žydų vaikai sunaikinti.

Vietos lietuvių komendantas drąsiai gynė ir gelbėjo žydus. Vokiečiai už tai jį, apkaltinę neveiklumu prieš žydus, suėmė.

Daugelis dusetiškių lietuvių, vokiečių pastatytų sargybiniais prie žydų, už atsisakymą žiauriai elgtis su jais buvo skaudžiai sumušti, kiti pasodinti į kalėjimą.

Vienas dusetiškis ūkininkas, Linas Lubanas(?), vokiečių buvo verčiamas sušaudyti du žydus, kurie jo šeimą suėmė ir išgabeno į Rusiją. Šis atsisakė. Vokiečiai jį nubaudė.

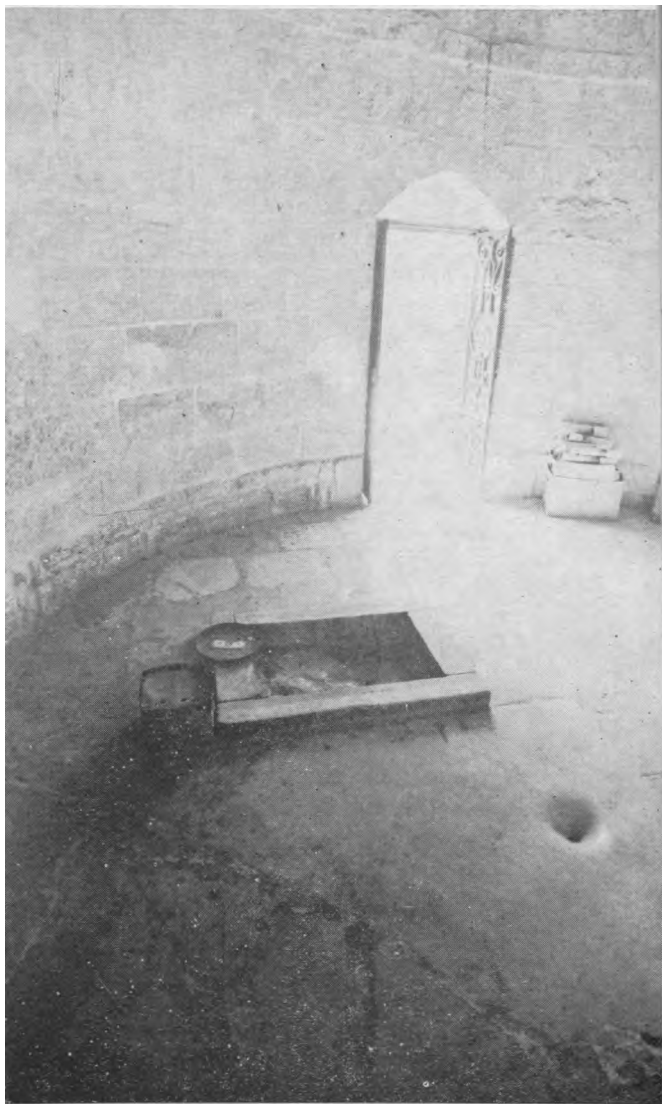
Laikomi gete žydai Dusetų savivaldybės buvo maitinami taip, kaip laisvėj gyvenę lietuviai. Viršaitis Svilas už tai ir už protestą dėl žydų naikinimo buvo vokiečių apšmeižtas, apkaltintas, atleistas iš pareigų ir nubaustas.

Fredoj varomas iš darbų žydų būrys sutiko 11-12 m. lietuviuką su daržovių maišeliu ant pečių. Žydams paprašius, geros širdies vaikutis pradėjo daržoves jiems dalyti. Vokiečiai sargybiniai jį čia pat nušovė.

S. Kalvarijos apylinkėse pas ūkininkus gyveno pasislėpę nemaža žydų. Trakiškių kaime pas vieną ūkininką surado visą Gulbių šeimą. Gulbiai buvo psichiatrinė ligoninė sušaudyti. Ūkininko nubaudė tik dėl to, kad visoj Kalvarijoje žinoma savo padorumu Gulbių šeima pasakė, kad tas ūkininkas nežinojęs apie jo žydiškąją kilmę ir kad jie ten pergulėję tik vieną naktį. Žydus dar slėpė šie ūkininkai: Jusaitis, Jackevičius ir kt.

Šiauliuose dr. D. Jasaitis ir Jasaitienė tarp daugelio kitų išgelbėjo šiuos žydus:

1. Jerozolimskienę, gimnazijos mokytojo žmoną, su 2 berniukais 6-8 mt. amžiaus. Ji nuvežta arkliais 60 km nuo Šiaulių į ūkį

Kristaus dangun žengimo koplyčios. Vidury pažymėta vieta, kur — krikščionių tikima — yra į uolą įspausta Kristaus pėda.

A. Kezio, S.J. nuotr.

pas Jaloveckius, o vėliau perkelta prie Kužių.

2. Kamberienę, dr. Kamberio žmoną, su 5 mt. amžiaus sūnumi. Ji buvo išvežta arkliais už 75 km pas Zubovus prie Akmenės į Judrelių ūkį, kur išgyveno iki vokiečių pasitraukimo.

3. Chane, naujose metrikose Janę, elektrotechniko 8 metų dukterį. Ji buvo apgyvendinta pradžioje Šiauliuose, vėliau pas

ūkininką Padubysio valsč. Liutkienės globoje ir pagaliau perkelta į Mažeikių apskritį Bugonių ūkį, kur ir gyveno iki vokiečių pasitraukimo.

4. Frenkelio odos fabriko darbininkę su 2 vaikais. Vyresnysis buvo priglauostas kaime palei Vaiguvą Šiaulių apsk. Jaunesnysis pradžioje buvo įkurdintas Šiaulių miesto ligoninėje. Kai buvo patirta, kad ligoninės personalas pradėjo kalbėti apie jo kilmę, skubiai buvo iš ten paimtas ir atiduotas globoti vienai moteriai. Frenkelio odos fabriko meisterio sūnų, kuris buvo priglauostas ligoninėje, o paskui išvežtas į Vaiguvos vaikų prieglaudą. Jiems reikėjo sudaryti pamestinukų dokumentus.

5. V. Rudnikaitę, Šiaulių žydų gimnazijos direktoriaus dukrelę, 16 metų. Ji apgyvendinta girininko Dauginio šeimoje. Tik, deja, savaitei prabėgus, pasiūgusi savųjų, ji sugrįžo į Šiaulių geto.

6. Vieno Kauno prekybininko sūnų 5 metų amžiaus. Jis buvo atvežtas savo auklės traukiniu iš Kauno, gyveno kurį laiką dr. Jasaičių šeimoje, o vėliau perduotas globoti agr. Mikolaičiui į kaimą.

7. Šifmanaitę, Ireną, inžinieriaus dukterį. Ją priglaudė mokytojo šeima prie Kužių, Šiaulių apskrityje.

8. Inž. architekto, studijavusio Paryžiuje, iš Kauno žmoną su 6 mt. sūnumi. Iš Kauno geto ją išgelbėjo p. Binkienė. Atvažiavo į Šiaulius, su vysk. Brizgio rekomendaciniu laišku Šiaulių jėzuitams. Apgyvendinta Teišerskio ūkyje kaip šeiminingė. Ji gerai kalbėjo lietuviškai ir buvo ariškos išvaizdos.

9. Šiaulių "Star" dažų fabriko savininko 9 metų sūnų. Tėvas filantropas, žydų gete labai populiarius. Sudaryti dokumentai, ir D. Venslauskaitės rūpesčiu apgyvendintas Vaiguvos apylinkėje.

10. Dr. Piko sūnui studentui buvo sudarytas asmens dokumentas.

11. Žinomąją Kauno fotografę Zinaidą Blumentalienę, kuri su parūpintais jai Kaune asmens dokumentais buvo apgyvendinta Padubysio valsčiuje.

12. Apie 15 žydų buvo sudaryti asmens dokumentai, daugiausia vyrams. Dokumentai palengvindavo jiems reikalingu momentu bėgti iš geto ir tuo būdu išsigelbėti (ūkininkai mažiau bijodavo priglauosti asmenis su tvarkingais dokumentais).

Pačioje okupacijos pradžioje 3 Šiaulių visuomenės atstovai, F. Bugailiškis, dr. D. Jasaitis ir kun. Lapis, nuėjo pas Šiaulių gebietskomsarą štabsleiterį Schoepferį, įvairiais samprotavimais užtarė žydus ir pareiškė pasipiktinimą brutaliu jų žudymu. Štabsleiteris tą intervenciją įžūliai atmetė, pasikalbėjimą nutraukė ir pagrasino, kad už kišimąsi į tą reikalą visiems gresia žydų likimas. O SD viršininkas Bocelskis pasikalbėjime tuo pačiu reikalu D. Jasaičiui pasakė: "Jei tamsta kišiesi į tą reikalą, tai atsigulsi į tą pačią duobę su žydais".

Šiauliuose žydus gelbėjo nuo mirties ir teikė jiems visokeriopą paramą šimtai lietuvių. Primintini, be minėtų dr. Jasaičio šeimos narių, šie žmonės: adv. Venslausko šeima, dr. Luinienė, kun. Lapis, kun. Byla, dr. Prielgauskas, Kužių klebonas kun. Kleiba, viceburmistras Pauža, Kildišius, Ibišskis ir kiti.

Vilkaviškio apskrity žydų gelbėjimo akcija buvo organizuota platesniu mastu.

Buv. teismo antstolis Pališkis, gyv. Vilkaviškio mieste, pas save slėpė vieną žydų šeimą. Vokiečiams tai susekus, Pališkis su žmona buvo suimti, turtas konfiskuotas ir atiduotas vokiečiams. Pališkių vaikus pasiėmė globoti kiti lietuviai.

Juožuoniškio vienkiemio ūkininkas Gavenas laikė paslėpęs kelis žydus.

Kai susidarydavo pavojus toliau laikyti žydus, jie buvo perkelti pas kitus ūkininkus, taip, pvz., iš Margių kaimo Rimšos buvo perkelti pas Obelupių kaimo Eidukevičių.

Vilkaviškio apskrities ūkininkai buvo sudarę savotiškas stotis, kuriose žydai ne nuolat gyveno, bet laikinai, kilnodamiesi iš vienos tos rūšies stoties į kitą. Čia jie gaudavo be atlyginimo pastogę ir maistą.

Tai tik nuotrupos; maži iš įvairių vietų vaizdeliai. Bet jie pakankamai atvaizduoja

Betsados maudyklės griuvėsiai 1986 m. Čia Jėzus pagydė ligonį, sirgusį 38 metus (Jn 5,1-15).

A. Kezio, S.J. nuotr.

visą padoriają Lietuvą, visą lietuvių tautą ir jos užimtąją poziciją nacių persekiojamos ir naikinamos žydų tautos atžvilgiu. Lietuvių tauta padarė žydams visa tai, ką ji galėjo tomis sąlygomis padaryti. Lietuvos žydai visa tai labai gerai žinojo, ir jų vadai su kai kuriais rabinais priešaky Kauno arkivyskupijos kurijai už lietuvių tekiamą žydams pagalbą Lietuvos žydų tautos vardu pareiškė padėką. Už tą teiktą žydams pagalbą daugelis lietuvių brangiai apmokėjo: gyvybe, turtu ir laisve. Bet tuo pat metu šiuo savo kilniaširdiškumu lietuvių tauta ryškiai įrodė ir savo aukštą moralinę vertę.

GĖDOS LAPAS

Peržvelgti garbės lapai. Objektivumas verčia dirstelėti į lietuvių tautos gėdos lapus. Lietuvių tautoj atsirado žmonių, kurie žydus naikino. Šitą lietuvių tautai skaudžią ir gėdingą akciją galima padalyti į du laikotarpius: 1. bolševikams atsikeršijimo lai-

kotarpį ir 2. sąmoningą naciams talkinimo žydų naikinimo darbe laikotarpį.

Pirmas laikotarpis apėmė bevaldį — interregnumo — periodą, kai rusai traukėsi, o vokiečiai dar neįsikūrė. To interregnumo metu kilo spontaniškai, niekieno neorganizuota reakcija prieš bolševizmą ir bolševikus, atsiskaitymo, keršto valanda — keršto už sunaikinimą valstybės, visų nepriklausomo gyvenimo kultūrinių, ekonominių ir t.t. laimėjimų suardymą, už tiek žmonių išžudymą ir išvežimą į Rusiją mirti, vadinasi, keršto, patriotiniais ir asmens sumetimais. Kaip asmens keršto pavyzdį, priminsiu Rokiškį. Bolševikai vokiečių ištumti. Daug šeimynų jų buvo išvežta į Rusijos pasviečius. Išvežtųjų pasiliko artimų giminių ir net kai kurių — vaikų. Mieste pasiliko bolševikų agentų ir trėmimo į Rusiją talkininkų. Jų tarpe, kaip visoje Lietuvoje, buvo nemažas skaičius žydų. Už savo išvežtas šei-

mas ir suardytą laimę pasilikę laisvėje nusikriaustieji ėmėsi visai suprantamo, bet nepateisinamo keršto žygio. Pagautieji bolševikų agentai ir trėmimo pagalbininkai buvo žudomi. Jų tarpe buvo ir kiek žydų bolševikų.

Šiuo anarchijos metu buvo žudomi tik bolševikai. Nužudytųjų tarpe buvo ir žydų. Statistikos niekas nevedė. Sunku tad pasakyti, kiek jų šiame laikotarpy žuvo. Aišku tik, kad jie buvo žudomi ne kaip žydai, bet kaip bolševikai, kaip Lietuvos Respublikos duobkasiai ir lietuvių naikintojai bei žudytojai, o antra, kad šiuo laikotarpiu lietuvių buvo išžudyta daugiau negu žydų. Maišė ir asmeniškumai, atsiskaitymai ir tolimesnė praeitis. Į tą akciją įsibrovė ir tautos padugnės, kaip paprastai tokiais momentais atsitinka. Nukentėjo nemaža ir nekaltų žmonių. Kaip pavyzdį paimsiu S. Kalvariją. Čia Baltramiejaus naktį surengė vienas morališkai kritęs lietuvis, vietos policijos pareigūnas — nasis Klipštas. Jis per vieną naktį suėmė apie 150 žmonių iš miesto ir apylinkių ir atidavė gestapininkams. Jų tarpe bolševikų buvo ne daugiau kaip 10. Suimtųjų tarpe buvo žydų tik 36, kiti lietuviai: vaikai, moterys, priaugančio jaunimo ir 3 Lietuvos išlaisvinimo kovų savanoriai, Vyčio Kryžiaus kavalieriai. Gestapininkai nužudė 110 žmonių. Kitus pavyko išgelbėti tik vietos kunigų ir kai kurių inteligentų drąsių ir jų pačių gyvybei pavojingų žygių dėka. Tokia banga, žinoma, ne tokiu mastu, kaip Kalvarijoje, persirito per visą Lietuvą.

Pirmojo laikotarpio negalima griežtai atskirti nuo antrojo, nes tautos padugnės pasireiškė pačios suirutės pradžioje. Jie pradėjo žudyti žydus, vokiečiais sekdami, dėl jų turto, dėl jų prisigerinimo vokiečiams ir kitais tolygiais nešvariais sumetimais.

Tačiau antram laikotarpy jau veikė tik tautos atmatos; tai buvo tikri nacių talkininkai — vieni dėl pelno, kiti nacių palankumui nusipelnę ar tuo išlyginti savo priešnaciškiems atliktiems darbams. Įdomu, kad tokių žydų žudikų priešakin labai dažnai stodavo buvę enkavedistai ar šiaip bol-

ševikai. Kaip pavyzdį čia priminsiu Požėlą, Šiaulių advokatą, kuris prie bolševikų buvo aršus enkavedistas, daug įdavęs ir sunaikinęs lietuvių, o prie vokiečių tapo gestapininku, uoliu žydų naikinimo organizatorium ir jų turto plėšiku. Viekšniuose ypač pasižymėjo žydų naikinimu aršūs bolševikai: K.G., J.R., P. ir kiti. Jie dažniausiai savo kruviną darbą dirbo ne savarankiškai, bet vokiečių vadovaujami ir nurodomi. Tokių išsigimėlių nebuvo daug. Bet jų, deja, buvo. To paneigti negalima. Jie yra Lietuvos gėda ir nelaimė. Lietuva, atgavusi savo nepriklausomybę, teisingumo organų keliu jiems atiduos tai, ko jie savo darbais yra nusipelnę. Tauta gi jiems savo dekretą paskaitė jų kruvino darbo metu: jų šalindamasi, išskirdama iš savo tarpo ir kitokiais veiksmais.

Iš viso, kas buvo pasakyta, tenka padaryti šias išvadas:

1. Visa lietuvių tauta su savo išsilikusiomis organizacijomis, įstaigomis: Laikinąja vyriausybe, buv. vyriausybės nariais, Kat. Bažnyčia, lietuviškąja spauda, partijomis ir visa visuomene buvo priešinga nacių politikai ir metodams, taikomiems žydams; žydus rėmė ir gelbėjo bei juos užjautė.

2. Tautos reakcijos metu buvo nužudyta žydų, tačiau juos žudė ne kaip žydus, bet kaip bolševikus. Nuo šio tautos keršto daugiau nukentėjo lietuvių, negu žydų.

3. Buvo lietuvių moralinių supuvėlių, kurie talkino naciams žudyti žydus ir plėsti jų turtą, bet tokių buvo, palyginti, nedaug, mažiau negu kitose tautose, atsidūrusiose tolygiose sąlygose.

4. Lietuvių tauta sugebėjo labai gražiai atskirti žydų tautą nuo paskirų žydų bolševikų, nusikaltusių lietuvių tautai, Lietuvos Respublikai ir pavieniams lietuviams. Nusikaltėlius baudė įprastu anarchijos metui būdu. (Pabaiga)

“Tėvynės sargo” redaktorius A. J. Kasulaitis mums pranešė, kad šis prel. M. Krupavičiaus rašinys buvo išspausdintas jo straipsnių rinkinyje “Visuomeniniai klausimai” (1983 m.). Mes jį papildėme viena kita vysk. V. Brizgio pastaba.

GYVENIMO MİSLĖS

I

Kalnai ir obeliskai.
Ir languotas pasaulis.
Ant gyvenimo cirko trapecijos
supasi mirtis. . .

II

Mėlynas šaltis ir mėlyna diena.
Koks perregimas būtų. gyvenimas,
jei tik spalvos dainuotų. . .

III

Mano sielos kambario sienas
puošia mano mažojo karalaičio
piešiniai.
Palik tik vieną rožę —
Rytojui. . .

IV

Naišskaitomo laiko ženklų
rodyklės gauda orą.
Nakties lūpos
šnibžda eilėraščius.
Kaip tuščiai skamba žodžiai
apie didžius dalykus, kada
gyvenimui reikia tik
duonos ir vandens. . .

V

Aš rašau be pabaigos.
Ant stiklo, ant popieriaus,
ant akmens ir laiko.
Metai praeina ir
dienos siaurėja.
Niekas nėra pranašas. . .

VI

Gyvenimas, kaip mįslė.
Sprendi, sprendi, ir
staiga ją išsprendžia
KITAS...

VII

Karštas saulės alsavimas
virpina kabanti orą.
Ar nepavargai?
Jūros liūdėsytis kietas,
kaip tyla.
Atsiminimų medžiai slepia
sužeistą vasarą. . .

VIII

Koralų jūra, ir kriauklės, ir
plaukiančios žvaigždės.
Ar žinai?
Dievo žvaigždžių vandenyne
nakties lapai slepia
mėnulio blizgėjimą.
Pavargęs šešėlis.
O pasaulio cirko arenoje
šoka mirtis. . .

61. BOTI SVEČIUOSE (NETURTAS)

"Tada jiedu nuėjo, pamatė, kur jis gyvena, ir tą dieną praleido pas jį. Buvo maždaug dešimta valanda?"

Pasilikti su Kristumi. Kaip mums sekasi pasilikti su Kristumi, nors ir ne ištisą dieną, bet vieną kitą valandėlę, maldos ar mąstymo metu? Galbūt mąstymo metu mes esame kažkur toli, o Dievas ieško mūsų, kaip Adomo, pasislėpusio rojuje, ir šaukia: "Adomai, kur tu?" Labai svarbus mūsų gyvenimo uždavinys išmokti pasilikti su Kristumi.

Pirmieji apaštalai pamatė, kur Jėzus gyveno, ir pasiliko pas jį kurį laiką. Pasilikti kito žmogaus namuose reiškia būti jo svečiu. Tie, kurie gyvena vienuolyne, gyvena taip pat ne savo namuose. Jie čia gyvena, lyg svečiai. Ar mes, gyvendami vienuolyne, jaučiamės kaip svečiuose? O gal, tik išėję iš vienuolyno, pasijuntame svečiuose? Kur nors kitur svečiuodamiesi, mes pakenčiame ir ankštumą, ir nepriteklis, nes suprantame, kad mes čia nesame savininkai. Gyvendami vienuolyno namuose, gal mes nejaučiame tos svetingos nuotaikos, bet iš tikrųjų mes čia esame Kristaus svečiai.

Vienuolijų nuostatai liepia praktikuoti neturto dorybę. Vienuoliai ir vienuolės turėtų priimti neturtą ir visokius trūkumus džiaugsminga širdimi. Bet gali kilti klausimas, ar iš tikrųjų galima džiaugtis neturtu su visomis jo pasekmėmis, su visokiais trūkumais. Ar reikalavimas džiaugtis neturtu nėra reikalavimas negalimo dalyko? Ar nėra prieštaravimas, sugretinant šias dvi sąvokas — trūkumus ir džiaugsmą?

Iš tikrųjų patys vieni šie dalykai yra nesuderinami. Tiesa, neturtas, kaip tam tikras gyvenimo stilius, gali būti filosofškai pateisinamas. Ir iš tikro tokių filosofijų esama. Iš jų labiausiai žinoma yra naujųjų amžių pradžioje ir senųjų pabaigoje pasireiškęs stoicizmas. Juo buvo persiėmusi Romos ir Graikijos šviesuomenė. Stoicizmų

pėdsakų galima rasti ir kai kuriose S. Testamento knygoose, ypač vadinamosiose išminties knygoose. Ši filosofija yra tam tikra išdidumo forma: štai mes nieko neprivalome, mes nieko nesame reikalingi. Tai nėra krikščioniškas neturto supratimas. Atrodo, kad krikščioniškam neturtui labiau priimtina kita filosofija: ne tiek atsiribojimas nuo visko, kiek priklausomumas nuo kitų, t.y. sugebėjimas būti svečiuose.

Neturtu mes galime džiaugtis tik tada, kai realius trūkumus užpildo kokia nors filosofija: arba išdidus stoicizmas, arba svingumo dvasia. Kitais atvejais praktiškas trūkumų pajutimas, būtent nebuvimas tų dalykų, kurių mums reikia, savaime jokio pasitenkinimo suteikti negali. Susitikimas su naujais žmonėmis ir naujose aplinkybėse padeda mums užmiršti tuos dalykus, kurių mums trūksta. Maloniai svečiuodamiesi, mes nepasiilgstame savo namų. Dėl to tik realus jautimas, kad mes esame svečiuose pas Kristų, gali mums padėti nejausti trūkumų naštos. Buvimą su Kristumi turime imti ne istoriškai, ne idėjiškai ar moksliškai, bet Kristų turime matyti visuose žmonėse, su kuriais mums tenka kartu gyventi.

62. TARPININKAVIMAS BAŽNYČIOJE

"Vienas iš tų dviejų, kurie girdėjo Jono žodžius ir nuėjo su Jėzumi, buvo Simono Petro brolis Andriejus".

Gali atrodyti nelabai tikslu, kad Jėzų pirmiausiai sutiko ir pasekė ne busimasis Kristaus vietininkas žemėje Simonas Petras, bet tik jo brolis Andriejus ir apaštalas Jonas. Tačiau taip įvyko. Tas istorinis pirmumas Jėzui neturi reikšmės. Jam būdinga asmeninis, o ne istorinis santykiavimo pobūdis. Į tai ypač verta atkreipti dėmesį mūsų laikais, kai vyrauja pažiūros, kad žmogų apsprendžia aplinkybės, gal tik išorinės, medžiaginės aplinkybės. Esą viskas žmonių gyvenime priklauso nuo geografinių ir net nuo gamybinių aplinkybių. Turint tokią pa-

saulėžiūrą, neišvengiamas dalykas yra plačiai galiojantis determinizmas, arba žmogaus apsisprendimas per įvykius, įrankius, padarinius, o santykis žmogaus su žmogumi nustoja savo individualinės reikšmės ir vertės. Dar kitaip tą reiškinių aptariant, galima sakyti, kad statistika apvaldo gyvenimą.

Štai Kristus susitinka su dviem asmenimis, kurie paskui su juo supažindina savo brolius: Andriejus Petrą, o Jonas Jokūbą. Verta atkreipti didesnę dėmesį į šio supažindinimo procesą. Šie pirmaeiliai Kristaus Bažnyčios žmonės yra supažindinami su Kristumi ne tiesiogiai, bet per tarpininkus. Dar galime prisiminti, koku netiesioginiu, vingiuotu ir net kreivu keliu į Kristaus Bažnyčią atėjo apaštalas Paulius, kuris joje suvaidino niekieno neprilygstamą vaidmenį. Jis į Kristaus mokinių tarpą atėjo iš persekiotojų tarpo. Iš to galima padaryti nemažos vertės praktiškų išvadų. Arba geriau sakant, šis reiškinyss išeina iš pagrindinio krikščioniškosios pedagogikos principo, kad mes esame išganomi ne be tarpininkų. Kad mes būtume krikščionys, reikia, kad krikščionybę daug kas mums paliudytų. Kad kiti žmonės būtų išganyti, reikia, kad mes jiems krikščionybę paliudytume. Taigi krikščionybėje tarpininkavimas yra neišvengiamas.

Modernieji laikai kaip tik nuėjo priešingai šiam principui keliu. Jie yra būdingi žmogaus individualizmui. Keleto praėjusių šimtmečių krikščionis norėjo išvengti tarpininkavimo savo religiniame gyvenime. Jis taip pat nelaikė pirmaeilio savo uždaviniu tarpininkauti tikėjimo reikaluose kitiems. Šia proga galima pastebėti, kad ir kunigas yra praradęs tarpininkaujantį vaidmenį. Laiško žydams autoriaus supratimu, ir Kristus, kaip vyriausias kunigas, pirmiausia yra tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Jis savo paties auka nešinas nuėjo pas Tėvą jį permaldauti už žmoniją. Dėl to, Tomo Akviniečio supratimu, ir kunigas pirmiausia turi būti tarpininkas, o jo laikomos mišios turi būti pagrindinė tarpininkavimo priemonė.

Žmogus, nenorįs jokio tarpininko tarp Dievo ir savęs, yra atmetęs ir Bažnyčią, kaip nereikalingą dalyką. Žinoma, santykis tarp Dievo ir žmogaus yra toks vidujinis ir toks artimas, kad joks kitas žmogus negali būti jam toks artimas, tačiau, antra vertus, be kito žmogaus tarpininkavimo jis tų santykių negalėtų ilgesnį laiką išlaikyti. Maža to, jeigu tikintis žmogus neliudija kitiems savo santykių su Dievu, jie ir jam pačiam nublunka iki tokio laipsnio, kad pasidaro nerealūs, neveiksmingi, neugdantys krikščioniško gyvenimo. Dėl to tikrai verta galvoti, kaip vyksta tarpininkavimas Kristaus Bažnyčioje.

63. AR MES KALBAME APIE KRISTŲ?

"Jis pirmiausia susiieškojo savo brolių Simoną ir jam pranešė: 'Radome Mesiją!' (išvertus tai reiškia: 'Dievo Pateptąjį')."

Mūsų tarpe yra žmonių, kurie mums kalba apie Kristų, kurie mums yra jo atstovai. Apie Kristų iš tikrųjų mes labai daug žinome, tačiau problema yra ta, ar mes rimtai imame tą žinojimą. Kiek tas žinojimas reiškia mūsų gyvenimui šalia kitų žinojimų? Galbūt labai nedaug. Mes žinome daug praktiškų ir techniškų dalykų, pagal kuriuos gyvename. Kartais tie praktiški dalykai net iškreipia mūsų gyvenimą, ir mes veikiame jau blogos dvasios vedami. Žinoma, tai nereiškia, kad praktiški žinojimai yra blogi. Reiškia tik tai, kad jie dažnai užima per daug vietos mūsų gyvenime.

Kyla klausimas, kaip mes galėtume veikti, kad veiktume ne kieno kito, bet Kristaus žinojimo vedami. Apaštalas Andriejus veikė, tokio žinojimo vedamas. Jis, susitikęs savo brolių, jam papasakojo apie Kristų. Nors jis galėjo kalbėti apie daugelį kitų dalykų, pvz.: apie žvejybą, apie politinius reikalus, apie muitus, kuriais romėnai spaudė visuomenę. Gal kitomis progomis Andriejus ir Simonas apie tai kalbėjo, bet atrodo, kad šalia visų tų dalykų Andriejus pirmiausia savo broliui pasakė, kad jis suradęs jau nuo seniai tautai žadėtąjį žmogų. Jis suprato senojo pažado reikšmę ir savo pranešimu ją padarė gyvenimo ak-

tualybe. Šia proga galėtume save paklausti, ar savo pokalbiuose šeimos bei draugų tarpe mes pakankamai dėmesio skiriame religiniams dalykams. O gal apie religinius dalykus mes kalbame tik nerimtai arba neigiamai. Ir šiuo metu daugelio žmonių pokalbių temos sukasi tik apie Bažnyčios atstovų kaltes arba apie religinių tiesų abejingumą. Ypač ši pastaroji tema šiandien darosi populiari.

Kaip mes turime kalbėti apie Kristų? Gal geriau būtų klausti, ar mes turime kalbėti apie Kristų. Svarbu, kad nebūtų tylima ten, kur būtinai reikia apie jį kalbėti. Kunigai paprastai mano, kad mišios yra daug svarbiau negu pamokslas, nes tai yra realus ryšys su Kristumi. Tačiau, kad šitaip mišios būtų suprantamos, reikia daug rimtos kalbos apie Kristų. Didis Bažnyčios teologas šv. Augustinas mišių ir pamokslų pirmenybės klausimu buvo užėmęs aiškią poziciją. Jis sakė, kad jeigu jūs kur nors ilgus metus laikysite mišias, bet nekalbėsite apie Kristų, krikščionybė ten nebus paskelbta, bet jeigu kur nors jūs ilgai kalbėsite apie Kristų, ten jis bus paskelbtas. Ne mažiau aiškus šiuo klausimu yra popiežiaus Grigaliaus Didžiojo mokslas, kuris įsakmiai bara tylumo ydą. Lietuviškai tyla nėra blogas žodis. Jis bent neturi blogo atspalvio. Lotyniškai žodis "taciturnus" reiškia uždara, su kitais nebendraujanti žmogų. Popiežius Grigalius kaip tik puola tokius žodiškai nebendraujančius su kitais kunigus: "Toks nebylumas kartais kenkia pačiam žmogui, tačiau visada jis kenkia tiems, kuriems jūs vadovaujate".

Tad kaip mes, kunigai, turime kalbėti apie Kristų? Mūsų pamokslai paprastai yra kritikuojami. Kritikuoti, žinoma, lengviau, negu pasakyti gerą pamokslą. Vienas teologas išskaičiuoja keturis pamokslų bruožus. Pamokslas turi būti: 1. žinia, 2. verbavimas, 3. liudijimas, 4. maistas. Smulkiau paaiškindamas šias keturias savybes, jis sako, kad žinia, kurią kunigas skelbia, turi būti gąsdinančiai neįtikima apie Dievą, tapusį žmogumi; verbavimas turi turėti tokio pakvietimo pobūdį, kuris prilygtų kvieti-

mui į vestuves, būtent į Avinėlio vestuves su Bažnyčia; liudydamas kalbėtojas turi siekti ne tobulybės, bet vienybės tarp tikėjimo ir gyvenimo; maistas turi būti sveikas, bet ne vien sausa duona.

64. VESTI ŽMOGŲ PAS KRISTŲ

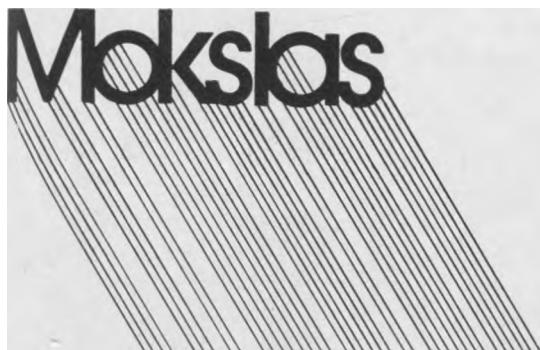
"Ir nusivedė jį pas Jėzų".

Ar mes esame kokį žmogų nuvedę pas Jėzų? O gal priešingai — esame atitraukę žmones nuo Jėzaus. Gal tai padarėme savo nuodėmėmis, savo klaidingu mokslu, savo netikusiu pavyzdžiu?

Ką reiškia vesti žmones pas Jėzų? Kodėl žmogus gali būti išganytas tik per Jėzų? Ar Jėzus nesusiaurina žmonijos išganymo kelių? Pirmiau, pasak kai kurių žydų teologų, kiekvienas kelias galėjo vesti į Dievą, o dabar visi keliai turi susieiti Kristuje. Tai klausimas, kuris gali sukelti kai kurių sunkenybių. Tačiau tos sunkenybės dažniausiai reiškia ne ką kita, o tik slaptą mūsų opoziciją Dievo įsikūnijimo paslapčiai. Įsikūnijimo paslaptis yra tokia didelė, kad ji daugeliu atžvilgių netelpa mūsų grynai žemiškuose požiūriuose. Mes tarsi atkakliai giname savo žemiškąją pasaulėžiūrą nuo dieviškosios invazijos. Dievas yra per daug didelis, per daug galingas, kad tilptų mūsų žemiškuose matavimuose.

Mes dar greičiau galėtume suprasti dievišką invaziją žemėn, jeigu ji būtų pasireiškusi ne viename asmenyje, bet kurioje nors ištisoje tautoje. Tada būtų daugiau įvairių galimybių jį sekti. Galbūt mes galime svajoti, kad toks Dievo planas ir galėjo būti, kai jis buvo pasirinkęs vieną tautą būti jo atstove žemėje. Tačiau, kai toji tauta jo Sūnų prikėlė prie kryžiaus, tautinis Dievo atstovavimo kelias žmonijoje pasiliko nesvarstomas. Galbūt dėl to mes neturime nuostolio. Šiandien mes esame pergyvenę įvairių tautinio vadovavimo žmonijai apsiuylimų. Tauta iš tikro nėra asmuo. Kai tauta pradeda reikštis kaip asmuo, ji padaro žmonijai daugiau žalos negu naudos.

Grįžkime prie klausimo, ką reiškia vesti žmones pas Kristų. Labiau įsigilinus į šį klausimą, aiškėja, kad tai reiškia ne vesti

Iš istorinių versmių

Paulius Rabikauskas

5. APIE "VILNIAUS VYSKUPĄ" PETRĄ GOŠTAUTĄ, BOGOMILUS LIETUVOJE IR KITA

(tęsinys)

b) *Apie tariamus bogomilus Lietuvoje*

"Vilniaus vyskupijos istorijos bruožuose" (Br. Kviklio "Vilniaus arkivyskupija", I t.) tariamai bogomilu sektai Lietuvoje skiriama palyginti daug vietos: psl. 28-29 ir 34-36. Pradedama prielaida: "Gali būti, kad bogomilai į Lietuvą atėjo XII a., kada juos pradėjo aštriai persekioti Bulgarijoje bei Serbijoje". Dėl to jau "galima prileisti, kad Diusburgiečio aprašytas tariamasis krio-vio kultas galėjęs būti ne stabmeldystė, o bogomilizmas... Todėl, jei Jogailos laikais Vilniuje, prie Kreivosios pilies buvo kažin kokia šventykla, tai ten tikriausiai galėjo būti bogomilu cerkvė, vėliau paversta Šv.

žmogų į kurią nors tautą ar į kurią kultūrą, bet į save patį. Į tai, kas žmogus turėtų būti pagal Dievo idėją apie tą žmogų. Taigi vesti žmogų pas Kristų nereiškia vesti jį kur nors tolyn. Tai nereiškia iš jo daryti ką nors kita, negu jis yra. Tai reiškia atrasti patį žmogų pačiame didžiajame jo gerume ir originalume.

Dievo įsikūnijimo paslaptis netelpa vien žemiškoje žmogaus pasauležiūroje. Tačiau, antra vertus, įsikūnijimo paslaptis žmogaus neveda niekur kitur iš jo asmens. Dievo įsikūnijimo paslapties kryptis yra į žmogų. Dievas ateina į žmogiškąjį gyvenimą. Tai

Stanislovo katalikų bažnyčia". Pagaliau prieinama prie to, "kad Jogaila buvęs katarų-bogomilų pasekėjas".

Visa tai lietuvių istoriografijoje dar neginčijama, neminėta. Ir visi kiti, tyrinėję Lietuvos ir lietuvių praeitį, lenkai, rusai, vokiečiai, apie kažkokius bogomilus Lietuvoje nieko nežino. "Liet. enciklopedija" bogomilus aprašo 12 eilučių. Pamini, kad jie ilgiau išsilaikę kai kuriose Rusijos sektose. Kad būtų pasiekę ir Lietuvą — nė žodelio (III t., psl. 94). Z. Ivinskis savo senųjų laikų "Lietuvos istorijoje" (Roma 1978) apie bogomilus, kiek pastebėjau, nė neužsimena. Lenkų "Encyklopedia Katolicka" bogomilams skiria visą stambią skiltį ir prideda gana plačią bibliografiją (II t., sk. 716-717). Ten smulkiai nušviesta jų kilmė ir paplitimas. Lietuva, netgi ir Rusija, nė nepamini.

Kad bogomilai jau anksti galėjo turėti šios tokios įtakos į Kijevo Rusiją, neuostabu, žinant, jog jau X amžiuje Kijevas intensyviai prekiaavo su Konstantinopolio, kurį sausumos keliu galėjo pasiekti tik per Bulgariją, kur buvo bogomilizmo lopšys. Būdami tos pačios slavų kilmės ir vartodami panašią kalbą, rusai ir bulgarai ėmė savaime keistis kultūrinėmis vertybėmis, naujai išskylančiomis idėjomis. Ypač žemesnioji Kijevo Rusijos dvasiškija ir pasauliečiai domėjosi Bulgarijos bogomilais. Bogomilizmo idėjos, atrodo, prisidėjo, kad Kijevo valstybėje XI a. kilo keletas sąmyšių

yra pats pagrindinis įsikūnijusio žodžio sakinys. Nors jis nėra niekur raidiškai užrašytas evangelijose, tačiau visi kiti jose užrašyti žodžiai turi tą prasmę. Dėl to vesti žmogų pas Kristų visų pirma nereiškia žmogaus vesti kur nors tolyn nuo jo paties.

Antra, vesti žmogų pas Kristų reiškia vesti jį pas Dievą, pas to žmogaus kūrėją. Žmogus, ateidamas pas Kristų, ateina pas Dievą. Tačiau, apraiškų atžvilgiu, ateiti pas Dievą žmogui reikėtų numirti šiam gyvenimui. Bet kad krikščionis nenumirtų, ateidamas pas Dievą, Dievo Sūnus ateina į jo žemiškąjį gyvenimą.

Piligrimai-ligoniai ties pirmąją kryžiaus kelių stotimi Jeruzalės senamiestyje 1986 m.

A. Kezio, S.J. nuotr.

miestuose ir provincijoje, kuriuos tačiau oficialioji Bažnyčios vadovybė greitai sutramdė. Ilgiau išliekanti bogomilų įtaka pasireiškė iš Bulgarijos paeinančiu apokrifų (tariamų evangelijų, apaštalų laiškų, kitoikių religinių raštų) Rusijoje paplitimu.

Antra vertus, ir lietuviai jau nuo seno palaikė glaudžius prekybinius ryšius, jei ne su bulgarais, tai tikrai su rytų slavais, senovės Rusia. Bet neįtikima, kad su prekyba būtų Lietuvą pasiekusios kokios nors reikšmingesnės su krikščionių religija susijusios apraiškos. Per dideli buvo tarp lietuvių ir rusų kalbiniai bei kultūriniai skirtumai. Be to, prekyba buvo turtingesniųjų ir aplamai valdančiųjų rankose, o bogomilizmas su visomis savo apraiškomis kreipėsi į žemesnius valdinius, prigijo ten, kur brėsdavo aštrūs nepasitenkinimai vadovaujančia dvasiškija ir aristokratija. Tokių sąjūdžių pradininkais dažniausiai būdavo žemesniojo klero atstovai. Lietuvoje tų sąlygų iki XIV

a. nebuvo. O kai Algirdo laikais Kijevo žemės įsijungė į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę, jokios ten ryškesnės bogomilų veiklos nebebuvo.

Tačiau ne be bogomilizmo idėjų paskatos XIV a. atsirado pravoslavų sektų židinių arčiau Lietuvos: Didž. Naugarde ir Pskove, taip pat ir Tverėje.

Naugarde, o ypač Pskove, pasireiškė vadinamieji strigolnikai (mūsų enciklopedijos, deja, jų nežino). Jų pavadinimas kilęs, pagal kai kuriuos, nuo sektos pradininkų, besivertusių medžiagos kirpimo ("strič"), kitaip sakant, siuvėjo amatu; kiti, kaip Klibanovas (cit. tsraipsnio gale) jų vardą kildina — manyčiau, tvirtesniu pagrindu — iš rusiško žodžio "striža" (plaukų kirpsena, tonzūra). Nes yra žinoma, kad sektos užuomazga buvo tarp žemesniųjų bažnyčios patarnautojų — djakų ("d'jak"). Jie neturėjo šventimų, bet skyrėsi ir nuo pasauliečių, nes nešiojo klerikalinę tonzūrą. Kunigai ir

kiti aukštesnieji dvasiškiai pradėjusius skleisti naujas idėjas ėmė paniekinamai vadinti "tie su apkarpytais plaukais" — "strigolniki". Jie, kaip anksčiau bogomilai, išėjo į kovą su "parsidavėliais ir ištvirtėliais dvasiškiais", tvirtino, kad dabar žemėje nesą jokios Kristaus Bažnyčios, kritikavo sakramentus, patį tikėjimą. Prieš juos rašė apie 1382 m. laišką D. Naugardo žemei ir sričiai Konstantinopolio patriarchas Nilas, bandydamas juos sutaikyti su hierarchija; 1386 m. — Steponas, Permės vyskupas, kuris strigolnikus laikė nepataisomus ir reikalavo atskirti nuo Bažnyčios; 1416-1425 m., net keturiais laiškais, Maskvos metropolitas Fotijus, ragindamas sektantus susivienyti su Bažnyčia, neklausantiems grasindamas bausmėmis "išskyrus kraują ir mirtį".

Ir Tverėje tame XIV a. netrūko religinių prieštaraimų. Čia ginčytasi daugiau teologinėmis temomis. Buvo kaltinami Tverės vyskupai: Teodoras (Fedor) Geraširdis (1342-1360) ir Eufemijus (Evfimij) Visiems (1374-1390), — jie esą sekėjai graikų teologo Barlaamo, kurį 1341 m. pasmerkė Konstantinopolio sinodas dėl jo išpuolių prieš hezichastus. Buvo prieita prie to, kad 1390 m. į Tverę atvyko Maskvos metropolitas Kiprijonas, lydimas kelių kitų vyskupų, sušaukė sinodą, pašalino Tverės vysk. Eufemijų ir jo vieton paskyrė vysk. Arsenijų. Kai Tverės aukštoji dvasiškija ir kunigaikščio dvaro ponai priešinosi vyskupui Eufemijui, jį palaikė miestiečiai, taip kad naujasis vyskupas Arsenijus negalėjo pasilikti Tverėje, ir metropolitas turėjo jį vežti į Maskvą. Vadinas, maištas, prasidėjęs doktrinalinėje plotmėje, įgijo socialinių ir politinių atspalvių ir pasiekė platesnes mases. Naramūs Naugardo-Pskovo strigolnivkai, matyt, paveikė ir Tverės maištininkus.

Abu šie sąjūdžiai, vykę Algirdo ir po to Jogailos-Vytauto laikais, galėjo vienokiu ar kitokiu būdu paliesti ir kai kuriuos Lietuvos gyventojus, visų pirma Lietuvoje gyvenančius pravoslavus, ne tik Kunigaikštystės rytinėje dalyje, bet ir jos sostinėje, kur XIV a. antroje pusėje laikoma pusė miesto gyventojų buvus rutėnus, t.y. pravoslavus.

Bet tai tik prielaida, tikslų žinių neturime.

Pskovas ir D. Naugardas su Lietuva palaikė gerus santykius jau Gedimino laikais. Dar prieš tai Mindaugo žudikas, Nalšenų kunigaikštis Daumantas, su šeima, bajorais ir palydovais pabėgo į Pskovą, ten apsikrikštijo, tapo Pskovo kunigaikščiu, vedė Aleksandro Nevskio sūnaus Dimitro dukterį, nuveikė daug gero savo naujai tėvynei, po mirties (1299 m.) buvo paskelbtas pravoslavų šventuoju ir yra garbinamas šv. Timotiejaus (Timofej) vardu. Tuomet Pskove drauge su Daumantu apie 300 lietuvių priėmė krikštą ir ten įsikūrė. Gediminas Pskove 1331 m. pasodino Maskvai nedraugišką Tverės kunigaikštį Aleksandrą (šiojo duktė vėliau buvo Jogailos motina). 1342 m. Pskovas pasikvietė sau kunigaikščiu Algirdo vyriausiąjį sūnų Andrių, kuris betgi netrukus perėmė valdyti Polocką, o Pskovas, 1348 m. sudaręs su D. Naugardu sutartį, tapo visiškai nepriklausomas. Tačiau, kai Lengvenis, Jogailos brolis, 1390 m. tapo D. Naugardo kunigaikščiu, Pskovas vėl pateko į stipresnę Lietuvos įtaką.

Dar daugiau su Lietuva rišosi Tverės kunigaikštystė. Juk, kaip minėjome, Jogailos energinga motina Julijona buvo Tverės kunigaikščio Aleksandro duktė, ir jos brolis Mykolas, taigi Jogailos dėdė, ilgametis (1367-1399) Tverės valdovas, o šiojo sūnus Jonas 1375 m. vedė Vytauto seserį Mariją.

Taigi yra pakankamai racijų prileisti, kad Pskovo-Naugardo strigolnikų ir Tverės nepaklusniųjų vyskupų šalininkų galėjo būti ir Lietuvoje. Bet jų įtaka neturėjo būti reikšminga. Juo mažiau tikėtina, kad jie, persekiojami savo miestuose, būtų masiškai veržęsi į Lietuvą, ieškodami saugaus prieglobsčio, nes ir Pskove-Naugarde, ir Tverėje pasireiškę sąjūdžiai daugiau palaikė Maskvą ir buvo nusiteikę prieš Lietuvą. Dėl tos pačios priežasties reikia visiškai atmesti galimybę, kad Algirdo, Jogailos ar Vytauto dvare būtų buvę kokių nors strigolnikų ar kitokių sektantų. Juk kaip tik Jogailos motinos Julijonos brolis Mykolas priešinosi ir vėliau pasirūpino pašalinti Tverės vyskupą

Eufemijų, o pop. Martynas V Vytautą paskyrė savo ir visos Romos Bažnyčios generaliniu vikaru žemiškuose reikaluose Lietuvai, Žemaitijai, jam priklausančioms Rusijos žemėms, ypač Didž. Naugardo ir Pskovo miestams ("praesertim in Magnanovagroda et Piszukow civitatibus"). Šiedu miestai specialiai paminėti, be abejo, tam, kad juose sutramdytų maištaujančius sektantus — strigolnikus. Jei buvo kokia nors iš bogomilų paeinanti tolima įtaka į Algirdo - Jogailos-Vytauto laikų Lietuvą, tai ji ribojosi daugiau ar mažiau atvirų jų šalininkų buvimu tarp Lietuvoje gyvenančių pravoslavų. Lietuviai, kol jie dar buvo pagonys, neturėjo jokio pagrindo domėtis šių sektantų skelbiamomis idėjomis, suprantamomis tik tai tiems, kurie jau buvo krikščionys.

"Vilniaus vyskupijos istorijos bruožų" autorius bando sau pasitelkti žodžius "Ketzer" ir "Tartar", reiškiančius, jo nuomone, "katarą" (iš bogomilų kilusios sektos viduramžių Italijoje ir Prancūzijoje adeptą), bet jo išvedžiojimai toli nuo tikrovės. Visi sutinka, kad "Ketzer" kilęs iš "kataras", bet taip pat nėra abejonės, jog "Ketzer" greitai įgijo bendrą reikšmę — bet koks eretikas (panašiai kaip garsaus viduramžių frankų valdovo vardas "Karolis" įvairių tautų, tarp jų ir lietuvių, kalbose tapo bendrinio daiktavardžiu "karalius", arba imperatorius "Cezaris" pavirto "kaizeriu", "caru"). O žodis "Tatarus" arba dažnai iškreiptas "Tartarus" (tarsi iš pragaro išlindęs) niekuomet nereiškė "kataras", kaip įtaigaujama psl. 36. "Tatarus" pradžioje taikomas vienos mongolų tautelės atstovui, vėliau jau kiekvienam mongolui, o kai pietų Rusijoje įsikūrė turkų gentys, ir jos buvo vadinamos tuo pačiu "Tatari" (totorių) vardu. Iš kur betgi autorius ištraukė, kad Enejas Piccolominis, busimasis pop. Pijus II, Jogailą pavadinęs "natione Tartarus" (psl. 36), man yra mįslė. Perskaičiau visą nurodytąjį Piccolominio Europos aprašymo 26-įjį skyrių — tokio išsireiškimo ten nėra. Priešingai, 25-me skyriuje apie Jogailą-Vladislovą rašoma: "Pagonis buvo Vladislovas ir stabus garbino, bet neatsisakė drauge su

karalyste priimti ir krikštą ("Gentilis fuerat Vladislaus et idola coluerat, sed baptismum cum regno suscipere non recusavit"). Ar dar reikia aiškesnio liudijimo? Koks tikslas tad mums patiems klaidas išrasti ir kitus klaidinti?.. Taip pat nieko neįrodo šaltiniai, kurie, kalbėdami apie krikšto dar nepriėmusius lietuvius arba apie Jogailą, vartoja terminą "infidelis", o ne "paganus" (žr. psl. 36), nes žodis "paganus" klasiškoje lotynų kalboje reiškė "kaimietis", "valstietis"; sakydami "infidelis", tiksliau išreiškėdavo sąvoką "netikintysis", reiškia "pagonis". Popiežių dokumentuose žodis "infidelis" daugiausia ir vartojamas "pagonio" prasme.

Dar reikėtų šį tą pasakyti apie kard. Petro "Kamaraceno vyskupo" liudijimą, kad Lietuvoje buvus sukurta "nauja sekta, lietuvišku manicheizmu vadinama". Nes, jei tas liudijimas būtų autentiškas, reikėtų prileisti bogomilų Lietuvoje nemažą išplitimą. Kas buvo tas kardinolas Petras, kur buvo "Kamaraceno" vyskupija, autorius turbūt nė nesidomėjo. Tokio "Kamaraceno" jis visame pasaulyje nė nebūtų suradęs. Bažnyčios istorijoje tačiau yra gerai žinomas, XV a. pradžioje gyvenęs ir tiek savo veikla, tiek nesuskaitomais raštais pagarsėjęs, kardinolas "Petrus Cameracensis", arba tiksliau "Petrus Alliacus, ep. Cameracensis". "Cameracensis" čia reiškia ne "Kamaracena", bet "Cambrai" miestą šiaurinėje Prancūzijoje, o kardinolą prancūzai vadina "Pierre d'Ailly". L. Salembier yra pakartotinai (1886 ir 1931 m.) išleidęs apie šį kardinolą stambią biografiją, joje sužymėjęs apie 150 kardinolo parašytų — išleistų arba rankraščiuose išlikusių — veikalų ir veikalėlių, bet "De Manicheis Agapianis in Russia et Lithuania" ten nėra. Ar netektų ir čia pritaikyti Z. Ivinskio pastabą apie T. Narbutą: "O kai jų [šaltinių] nebuvo, Narbutas pats sau šaltinius pasidirbo, šventai tikėdamas, jog taip iš tikrųjų turėjo būti, kaip jis surašė" (Liet. enc. XIX, psl. 534)? Neturiu dabar galimybės patikrinti "Vilniaus arkiv." I t., psl. 29 nurodytąją T. Narbuto veikalo vietą. Nes galėjo būti, kad

Seni alyvų medžiai Getsemanės darže prie Alyvų kalno.

A. Kezio, S.J. nuotr.

Narbutui pavyko užtikti mažai kam žinomą, jau kur nors publikuotą kard. Petro, "Kamaraceno" vyskupo, veikalėlį, tik ir čia "jis [T. Narbutas] negalėjo atskirti įvairių falsifikatų nuo tikrų dalykų" (Liet. enc. XIX, psl- 533)-

Simptomatiška to tariamojo veikalėlio data: 1418 m. Tais metais, kaip žinia, baigėsi Konstancos visuotinis susirinkimas. Iki pat paskutinės sesijos ėjo aštrios diskusijos tarp kryžiuočių ordino atstovų ir iš Lenkijos-Lietuvos atvykusių dignitorių. Nesan-taika prasidėjo po to, kai 1415 m. vasarą žymusis lenkų teologas, teisės žinovas ir tuo-metinis Krokuvos universiteto rektorius Paulius Włodkowic (vadinamas taip pat Paulius "Vladimiri") Konstancoje viešoje kalboje "Apie popiežiaus ir imperatoriaus galias pagonių atžvilgiu" neigė kryžiuočių teisę jėga versti netikinčiuosius priimti tikė-jimą, nes "fides ex necessitate esse non de-bet" (tikėjimas iš prievartos neleistinas).

Kryžiuočių pakurstytas dominikonas Jonas Falkenbergas sekančiais metais paskleidė labai kandžią, karalių Jogailą ir lenkus bei lietuvius niekinančią "Satyrą", pagal kurią lenkai esą tokie nenaudėliai, įsikibę į savo stabą "Jagiel", kad kiekvienas, nudobęs tą stabą ar išžudęs lenkų būrį, užsitarnautų gerą atlyginimą pas Dievą. Konstancoje esantieji Lenkijos vyskupai ir Jogailos-Vy-tauto pasiuntiniai, apie tai sužinoję, baisiai sukilo, reikalavo įžulų pamfletistą pasmerk-ti kaip eretiką. Be to, 1418 m. pradžioje iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės rytinių sričių atvyko į Konstancą pravoslavų galva, Kijevo metropolitas Grigorijus Camblakas (kilęs iš Bulgarijos), lydimas didelio būrio dvasiškių ir pasauliečių. Popiežiui ir susi-rinkimo tėvams jis siūlė tartis dėl bažnyti-nės unijos, kurią iki tol trukdė kryžiuočiai. Kryžiuočiai, aišku, nesėdėjo, rankas sudėję. Nepajėgdami priešintis viešai, puolė len-kus ir lietuvius iš pasalų: koks ten neseniai

atsivertusių lietuvių tikėjimas! "Jie netikri krikščionys..., labiau stabmeldžiai negu krikščionys..., ne katalikai, o tik užsikrėtę sektantų klaidomis..., nauja sekta — lietuviškieji manichejai. . ." Tomis mintimis parašė paškvilį ir skleidė jį tarp Konstancoje susirinkusiųjų. Kad būtų įtikimesnis, nurodė jį esantį parašytą vieno iš žymiausių ir veikliausių susirinkimo teologų, prancūzo kard. Petro d'Ailly.

Tik taip galima suprasti toje ilgoje citatoje, pagal Narbutą, išreikštas mintis (žr. "Vilniaus arkiv." I t., psl. 29). Lietuvius suniekinti išgalvotas paškvilis! O "Vilniaus vyskupijos istorijos bruožų" autorius jį deda pagrindu Lietuvos krikštui ir pradinei krikščionybei paaiškinti!!!

Baigdamas dar kartą pabrėžiu, kad Br. Kviklys atlieka labai reikšmingą ir naudingą darbą. Šimtai puslapių su daugybe retų, kiekvieną bažnyčią, koplyčią, reikšmingesnį asmenį ar pastatą vaizdingai parodančių iliustracijų, yra neįkainojamas kultūros lobis, padarytas dabar visiems prieinamas ir išliksias kaip nepakeičiamas istorinis šaltinis. Bet vis dėlto darosi pikta, kai puikiausiam, gražiausiam obuolyje randi susirančius kirminą arba kvapaus medaus statinėje užtinki prilašinto deguto. .. O to juk, man atrodo, buvo galima išvengti.

Apie bogomilus ir iš jų kilusius katarus, albigiečius yra labai daug parašyta. Veikalas, kuriame plačiausiai panaudojami bulgarų, serbų, čekų ir rusų šaltiniai bei literatūra, yra: Dimitar Angelov, **Bogomilstvoto v Bulgarija**, Sofija 1947. Jis yra išverstas į rusų, vokiečių, prancūzų, italų ir kt. kalbas. Naudojausi itališku vertimu: D. Angelov, **II Bogomilismo: Un'eresia medievale bulgara**, Roma 1979. Apie strigolnikus D. Naugarde ir Pskove, sektantus Tverėje (daugiau doktrinaliniu ir sociologiniu žvilgsniu) rašė: A(leksandr) I(l'ič) Klibanov, **Reformacionnye dviženija v Rossii v XIV — pervoj polovine XVI w.**, Moskva 1960, psl. 118-176.

■ Kiauklių klebono kun. Roko Puzono platų laišką išspausdino Lietuvos pagrindžio laikraštis "Aušra" nr. 48. Jame kun. Puzonas smulkiai pasakoja, kaip jį, norintį įstoti į kunigų seminariją, bolševikų slaptoji policija vertė šnipinėti.

Sąžinė baudžia

Dr. A. Liaugminas

Paskaičius A. Landers vedamajame skyrelyje apie faktą, kaip vienai merginai prieš vestuves staiga pradėjo silpnėti balsas iki visiško užkimimo, kilo noras paryškinti retai girdimą faktą, kaip dvasia (šiuo atveju sąžinė) veikia kūną.

Buvo taip. Ta mergina prisipažino vienai savo draugei, kad ji savo sužadėtinio visai nemylinti, bet esanti jau nuo seniau "susimylėjusi" su kita savo drauge. Jos vedybės būsiančios tik priedanga užsimaskavimui nuo žmonių akių.

Ji nuėjo pas gerklės specialistą — nieko nerado. Tada kreipėsi į psichiatrą. Tas per vieną seansą taip pat nieko negalėjo pastebėti. Pas kitą jau nebeėjo, nors buvo patarta.

Tenka paimti dar kitą pavyzdį, kad susidarytų aiškesnis vaizdas to ryšio, kurs yra tarp mūsų psichinės ir fizinės prigimties. Vokiečių psichiatras W. Siekelis gavo pacientą, kurs skundėsi stipriais astmos priepuoliais. Jokie fiziniai gydymo metodai jam nepadėjo. Būdamas pasiturintis, jis keletą kartų nuvyko į Majorkos kurortą Ispanijoje, kad pakeistų klimatą, kaip jam buvo patarta gydytojų. Per pirmąją trijų mėnesių išvyką Majorkoje jis pasijuto gerokai atpalaiduotas nuo priepuolių. Kadangi "klimatas" taip gerai veikė, jis nutarė visai persikelti gyventi į Ispaniją. Tačiau labai nustebo, kai po savaitės jis ten gavo tokį didelį astmos priepuolį, kad buvo priverstas

gulėti lovoje, kol pagaliau vėl pasirengė grįžti į savo kraštą.

Analizė štai ką parodė. Tas asmuo buvo laimingai vedęs, tik jo žmona negalėjo turėti vaikų. Jis pats buvo puikios sveikatos. Tačiau jo astmos priepuoliai ir siaubingi sapnai rodė, kad jame pradeda paviršium prasiveržti nepaprastai stiprus vidinis konfliktas, kurs sunkiai slegia jo sąžinę. Pasirodė, kad jis ir jo artimiausias draugas buvo vedę seseris. Nors jis buvo labai religingas, nejučiomis susimylėjo, iki reguliarių lytinių santykių, su svaine, savo artimiausio draugo žmona. Savo širdyje jis jautė kaltę už neištikimybę savo žmonai ir už geriausio draugo apgaulinėjimą, tačiau vis sekdavosi kažkaip nustumti į šalį sąžinės priekaištus. Tik lygiai po metų, tą pačią dieną, kai jis turėjo pirmąjį lytinį santykį, prasidėjo jo astmos priepuoliai ir jį reguliariai kamavo, lyg pagal kažkokį mistinį jo psichikos kalendorių.

Dar vienas faktas čia primintinas. Pirmą kartą jis buvo Majorkoje su savo žmona, o kai visai ten planavo persikelti, buvo kartu pasiėmęs ir svainelę!

Dabar dar trumpai grįžkime prie pirmojo atvejo. Homoseksualai paprastai sąžinės graužimo ligomis neserga, nes jų tendencijos ir patologiniai polinkiai pasidaro integruota jų asmenybės dalis: jie aiškina sau, kad čia yra tik skonio dalykas "mylėti" vyrą ar moterį, t.y. tos pačios ar skirtingos lyties asmenį. Bet šiuo atveju kažkodėl ta mergina, būdama lesbietė, gavo fizinę reakciją (garso stygų sutrikimą), kuri, aišku, čia yra dvasinio konflikto išorinė bei fizinė išraiška. Čia to nebylumo priežastis yra ne tiek homoseksualizmas, kiek veidmainiavimas, vaizduojant save prieš žmones kaip normalią moterį, ir būsimą vyro visam amžiui apgaulinėjimas bei nuvylimas.

Tad ir pirmu, ir antru atveju, yra sąžinės problema. Tas asmuo su astma buvo labai religingas. Apie tos merginos religingumą nieko nežinome. Bet tai nėra esminis dalykas mūsų nagrinėjamai temai. Juk yra daugybė laisvamanių, ateistų ir šiaip savaip filosofuojančių asmenų, kurie manosi esą

Dažnai jaunimas pasako: "Aš neinu į bažnyčią, nes iš mišių nieko negaunu".

(Jaunimo konkurse III premiją laimėjęs rašinys)

Paulius Bindokas

Pats paprasčiausias atsakymas būtų, kad iš mišių mes gaunam lygiai tiek, kiek į jas įdedame. Žmonės, kurie sako, kad jiems mišios yra labai neįdomios, dažniausiai sėdi pustamsiame bažnyčios užkampyje, kuo toliausiai nuo altoriaus, ir visai nedalyvauja pamaldose.

Jeigu nueini į mišias, nes yra nuodėmė negarbinti Dievo sekmadieniais, ir stengiesi kiek galima mažiau laiko praleisti bažnyčioje, pavyzdžiui, atvykti tik prieš Evangelijos skaitymą ir išeiti, vos pasibaigus šv. Komunijai, tai tikrai nieko "negausi" iš to nuėjimo bažnyčion ir jausies be reikalo praleidęs valandą.

Jeigu nori tikrai garbinti Dievą ir ką nors "gauti" iš sekmadieninių (ar kurių kitų) pamaldų, reikia jose dalyvauti. Tai yra: giedoti giesmes, garsiai kalbėti maldas su

laisvi nuo religinių "prietarų", tačiau, nežiūrint jų kiekiausių pažiūrų, ir jie nėra laisvi nuo sąžinės balso, kurį visi turi jau nuo žmonijos pradžios, kuris yra per amžius įsisunkęs į žmonijos sąmonę. Jo nepaisymas iš pradžių sukelia tik vidinius priekaištus mūsų sąmonėje. Bet kai jų neužtenka arba kai bandoma juos užgniaužti, tai toji susidariusi įtampa išsikrauna fiziniiais sutrikimais bei vadinamomis psichosomatinėmis ligomis.

visais žmonėmis, atidžiai klausytis skaitymų ir nepamiršti pagrindinės mišių prasmės — Kristaus kančios ir atpirkimo paslapties pakartojimo. Jeigu žmogus, sėdėdamas bažnyčioje, galvoja, ką jis veikė vakar vakare ar ką jis darys vėliau po pamaldų, jeigu tik "žaidžia" su savo pirštais arba skaito parapijos biuletenį, tai jis nieko negirdės ir nesuspras. Pamaldos pasiliks už jo pasaulio ribų. Iš jo "maldos" arba dalyvavimo pamaldose nebus nei Dievui garbės, nei jam pačiam naudos.

Kristus yra pasakęs, kad "šventadienis nebuvo sukurtas Dievui, o žmonėms". Tai reiškia, kad Dievas nesėdi danguje ir nesako sau: "Oi kaip smagu, kad mane garbina šimtas tūkstančių žmonių šiuo momentu tame mieste!" Galbūt tai jam yra malonu, bet mišios nebuvo sukurtos tam reikalui. Mums šiandien yra net sunku suprasti ir atsiminti, kad pirmosios mišios krikščionybės atsiradimo pradžioje buvo tik krikščionių bendruomenės suėjimas pavalgyti vakarienės Kristaus atminimui.

Kai krikščionybė plėtėsi vis plačiau, buvo reikalinga tą "vakarienę" suformuluoti, pritaikant ją dideliame skaičiui žmonių. Mišių forma buvo keičiama ir pagaliau jos buvo išvystytos į tą, kurią pažįstame savo laikais. Kai modernieji krikščionys-katalikai pradėjo murmėti, kad mišių forma yra pasenusi ir reikia ją pakeisti, pritaikant modernių laikų reikalavimams, tai 1969 m. antrasis Vatikano suvažiavimas sumodernino mišių apeigas. Buvo norėta mišias padaryti daugiau priimtinas ir suprantamas naujosioms katalikų kartoms. Svarbiausias pakeitimas buvo gimtosios žmonių kalbos įvedimas į mišių apeigas, nes iki tol viskas buvo atliekama lotyniškai. Žinoma, ne visiems patiko ir tas pakeitimas. Dar ir dabar daug žmonių pasigenda lotynų kalbos ir mano, kad mišiois buvo "šventesnės", kai kunigas giedodavo ir kalbėdavo maldas jiems nesuprantama kalba...

Nors mišiose ir padaryta pakeitimų, bet jaunimas šiandien vis tiek sako, kad mišios yra dar labai senoviškos ir reikia jas keisti. Jie sako, kad mišios yra per ilgos, kad jos

būtų daug įdomesnės, jeigu būtų sutrumpintos į dvidešimt minučių. Aš su tuo nesutinku. Mes praleidžiame šimtą šešiasdešimt septynias valandas per savaitę, užsiimdami savais reikalais, tai kodėl negalim paaukoti tik vienos valandos Dievui?

Jaunimas ypač nemėgsta pamokslų. Jaunuoliai mano, kad jie yra per daug ilgi ir baisiai nuobodūs. Tiesą pasakius, retas mano girdėtas kunigas buvo geras pamokslininkas. Daugumas kalba labai nuobodžiai, vienodu balso tonu ir labai labai ilgai. Atrodo, kad kunigas, pradėjęs sakyti pamokslą, nežino, kada sustoti. Žmonės, sėdėdami bažnyčioje, negali protestuoti prieš ilgą ar nuobodų pamokslą (kaip, pavyzdžiui, būtų galima daryti salėje, jeigu koks kalbėtojas per ilgai kalbėtų). Taip pat didžioji dalis pamokslų yra pritaikyti vyresnio amžiaus žmonėms ir nieko bendro neturi su jaunimu bei jo problemomis. Jeigu pamokslai daugiau liestų jaunimo problemas (moralines ar kitokias), tai jaunimas mažiau snaustų ir daugiau klausytų tų pamokslų, o tuo pačiu ir daugiau naudos iš pamaldų gautų. Iš viso kunigai ir parapijos turėtų daugiau kreipti dėmesio į jaunimą, įtraukti jį į parapijos veiklą, į specialias pamaldų ruošos pareigas, atgaivinti religinį auklėjimą savo parapijos jaunimo tarpe, tuomet tas jaunimas pasijustų, kad parapija tikrai jais rūpinasi, nori, kad jie priklausytų ir dalyvautų. Dabar dažnai mes — jaunimas — pasijuntame lyg kokie svetimieji savo bažnyčiose ir parapijose: sėdėk, melskis ir nieko nereikalauk.

Jeigu jaunuolis, arba ir suaugę žmonės, nori, kad šv. mišios jiems ką reikštų ir duotų naudos, tai jie turi ateiti į bažnyčią, tikėdamiesi ko nors gauti. Jeigu esi nuliūdęs, tai atsinešk į bažnyčią savo bėdas, ieškodamas pagalbos; jei esi patenkintas ir dėkingas, tai ateik į mišias su savo džiaugsmu, o tuomet jos turės tau tikros reikšmės. Atrodo, kad žmonės pamiršta, jog mišios yra tikras stebuklas: paprastos duonos ir vyno pakeitimas į Kristaus kūną ir kraują. Tai yra pagrindinis įvykis kiekvienose mišiose, todėl tai taip pat yra didelė privilegija, kad

galime mišiose dalyvauti ir priimti Kristų į savo širdis. Katalikai tiki, kad tas persimainymas yra tikras Kristaus kūnas ir kraujas, o ne koks simbolis, kaip mano kai kurios protestantų religijos, ir tai yra labai svarbi mūsų tikėjimo dalis.

Jeigu jaunimas tikrai pagalvotų apie tikrąją mišių prasmę, o neskraidytų mintimis kažin kur toli, kai sėdi bažnyčioje, jeigu atsakinėtų į kunigo maldas kartu su kitais savo parapijos žmonėmis, jeigu su šypsena ištiestų ranką savo kaimynams, kai kunigas liepia palinkėti Kristaus ramybės vieni kitiems, jeigu be paliovos negalvotų: "Ką man duos šios mišios", o būtų pasiruošęs atiduoti save Kristui, savo pažįstamiems ir nepažįstamiems žmonėms, savo artimui, tai jie išeitų po pamaldų patenkinti ir linksmi, nes žinotų, ką yra gavę tose pamaldose. Niekam nereikėtų net klausti, ką duoda dalyvavimas mišių aukoje.

Kokios savybės ugdo ir kokios žudo draugystę

Tauras Radvenis

Draugas kartais gali būti žmogui svarbiausias asmuo. Draugas — tai tas asmuo, su kuriuo pasidalini savo paslaptimi, kuris tau padeda nelaimėje ar išgelbėja iš nepatogios padėties, su kuriuo galima laisvai kalbėti. Geras draugas yra tas, kuris tave gerai pažįsta, apie tave beveik viską žino, ir vis tiek yra tavo draugas. Yra visad smagu turėti gerą draugą, su kuriuo gali smagiai praleist laiką. Bet tai reiškia, kad tu ir jam turi būti toks pat geras draugas. Vienas asmuo negali sudaryti draugystės. Tik dviejų žmonių elgesys ir jausmai gali sudaryti tikrą draugystę. Bet draugystės yra įvairios: nuo tokio "draugo", kurį esi susitikęs tik du kartus, iki tokio tikrai gero draugo, kurį pažįsti jau visą savo gyvenimą ir kuriuo pasitiki be jokių abejonų.

Galima sakyti, kad draugiškumas yra ta savybė, kuri sudaro draugystę. Du žmonės

viens kitą pažįsta, gerbia, gerai sugyvena ir gražiai elgiasi vienas su kitu — ir jie pasidaro draugais. Bet yra įvairių laipsnių draugystės, taip kaip yra įvairių savybių, kurios ugdo ar žudo draugystę. Mes norėtumėm, kad visi mūsų draugai turėtų tas teigiamas savybes, kurios ugdo draugystę, ir dažnai norėtumėm patys turėti tas ypatybes. Nors yra daug savybių, ugdančių draugystę, yra kelios pagrindinės ir svarbiausios.

Pirma iš pagrindinių draugystę ugdančių savybių yra *patikimybė*. Jei asmuo žino, kad jis gali visada pasitikėti savo draugu, tada jis nebijo būti atviresnis savo jausmais ir mintimis. Jis tiki kad draugas neišduos jo paslapčių. Prie patikimybės galima dar pridėti dorumo, sąžiningumo ar teisingumo savybes. Jei draugas yra teisingas, būna lengviau juo pasitikėti. Aišku, visi žmonės norėtų, kad draugai jų neišduotų, kad galėtų savo draugais visada pasitikėti. Kai surandi patikimą žmogų, yra lengviau tapti jo geru draugu.

Antra svarbi savybė, kuri ugdo draugystę, yra *atsakomybė*. Visi žmonės norėtų turėti draugą, kuris sąžiningai atliktų visas savo pareigas. Yra žymiai lengviau pasitikėti, kad atsakomingas žmogus išlaikys savo pažadą, negu neatsakomingas. Niekas nenori turėti draugų, kurie pažada ką nors atlikti, ir tas darbas lieka amžinai neatliktas.

Geras draugas taip pat turėtų būti *ištikimas*. Jei draugu pasitiki, turėtum pasitikėti, kad tas draugas nesipriešins tavo idėjoms ar darbams. Iš gero draugo būtų galima laukti paramos.

Atlaidumo savybė taip pat ugdo draugystę. Mes esam tik žmonės, ne dievai. Ir, kaip žmonės, mes padarom klaidų. Geras draugas turėtų suprasti, kad visi daro klaidas ir kartais vienas kitą netyčia įžeidžia. Atlaidus draugas nepyktų ir mėgintų suprasti draugą. Todėl būtų lengviau su juo sugyventi.

Dar viena savybė, kuri ugdo draugystę, yra *gerbimas* kitų. Draugas, kuris gerbia kitus, pripažįsta visų žmonių svarbumą ir parodo nuolankumo savybę. Toks žmogus,

kuris gerbia kitus, labiau gerbia ir savo draugus. Gerbdamas kitus, padės draugams geriau suprasti ir pažinti visų žmonių svarbumą.

Tai yra tik kelios savybės, kurios ugdo draugystę. Draugas, kuris turi visas šias savybes, būtų ypatingas draugas. Bet yra ir tokių savybių, kurios žudo draugystę.

Nesąžiningumo savybė greitai žudo draugystę. Yra lengva prarasti pasitikėjimą tokiu draugu, kuris nelaiko savo žodžio. Yra sunku tapti artimu draugu su tokiu, kuris priešinasi sąžinei ir dažnai nedorai pasielgia. Tokių žmonių elgesys dažnai priešinasi tavo moralės principams, ir su tokiu žmogumi būtų sunku sugyventi.

Kita savybė, kuri žudo draugystę, yra *ego centriškumas*. Žmogus, kuris yra egocentriškas, ne tik nesirūpina kitais, bet taip pat aukština save ir žemina kitus. Egocentriškas žmogus mažai rūpinasi savo draugais. Jam tik rūpi turėti draugus, kad jam būtų gerai. Jis tikisi daug ko iš draugų, bet nieko nenori draugams atiduoti. Yra nelengva susidraugauti su žmogumi, kuriam rūpi tik savo gerovė.

Nekantrumas taip pat žudo draugystę. Niekas nenori tokio draugo, kuris tuoj pyksta, kai kas nors vėluojasi. Nekantrus žmogus nesupranta žmonių netobulumo ir nori, kad viskas būtų puikiai ir tobulai atlikta. Kadangi tai retai įvyksta, tai nekantrus žmogus dažnai supyksta. Iš to kyla nesugyvenimas, ir draugystė žudoma.

Yra ir daugiau savybių, kurios žudo draugystę, bet tos paminėtos yra, mano nuomone, svarbiausios draugystę žudančios savybės. Jei norim turėti geras artimas draugystes, turim vengti nesąžiningumo, nepatikimybės, egocentriškumo ir nekantrumo, o stengtis būti patikimu, sąžiningu, atsakomingu, atlaidžiu ir daugiau gerbti kitus. Tuo būdu tikrai artimiau su kitais susidraugautume.

■ JAV atstovas prie Vatikano ambasadorius William Wilson gegužės mėnesį pasitraukė iš pareigų. Spaudoj minima, kad jis norėjo vesti privatų gyvenimą.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

LIETUVIO ARTOJO DRAUGAS

Sučiulbo vyturis, paskelbė artojui pavasarį. Šiuose žodžiuose stebuklingoji žemės galia ir poezija.

Nuotaikingos pavasarį vyturio giesmės. Jos visados dvelkia gamtos atbudimu, gera nuotaika. Parlėkęs Lietuvon vyturėlis užtraukia: Čyru vyru, čyru vyru pavasaris! Jurai, mesk skrandą į pašalį. Labiau sušyla orai, ir giesmelė pasikeičia, įgauna humoristinį atspalvį: Čyru vyru pavasaris!.. Vaidikai po duobeles kasioj a, po kiemelį vaikščioja. . . Minutėlei vyturėlis surimtėja, ima guostis apie savo mažylius vaikus: Čyru vyru pavasaris, palikau vaikelius nelesintus. Parlėksiu — palesinsiu...

Vyturėlis — pilkas paukštelis. Skubėdamas per šalnas ir paskutines pūgas, ūkanas ir šaltus vėjus, pirmasis pasveikina į Lietuvą sugrįžusią pavasario saulę. Viršum lietuvių artojo suartų juoduojančių dirvų pakimba skambučiu, tilinduojančiu varpeliu. Atkeliauja jis į Lietuvą iš šiltesnių kraštų gana anksti. Klaipėdon iš Atlanto platybių atplaukę jūrininkai pasakoja, kad kai pavasariop toli už laivo lieka Kopenhaga ir gaviuose rūkuose paskendusį Amagero salą, jūrininkai yra tikri, kad jie laive turi paslaptinių ir mielų keleivių. Ankstų rytą jūrininkai pamato, kai iš po druska persisunkusio brezento išstraksi nedidukas sušalęs paukštelis. Jis atsargiai tiria žuvimi kvėpiantį denį. Ką radęs — suleso. Palesęs susiranda užuovėją ir pradeda lyginti jūros vėjų pašiauštas pilkas plunksnes.

Dirvinis vieversys, lietuvio artojo draugas vyturėlis, mažas, pilkas, neišvaizdus paukštelis, bet gamtos apdovanotas labai retu balseliu. Giedodamas jis tiesiai kyla į saulėtą padangę, į tokias aukštumas, kad pavirsta vos matomu taškeliu. Iš kur tiek ištvermės turi nenuilstantis giesmininkas? Pasirodo, vieversio sparneliai nepaprastai tobuli ir stiprūs.

Poetai vieversį vadina saulės paukščiu. Kad išgirstum jo giesmę saulei, turi atsikelti vos brėkstant. Beveik dar tamsu, dar viršum karpytų eglių viršūnių plazda neužgesus! Aušrinė žvaigždė ir tyli strazdai, kikiiliai, liepsnelės. Tada nelauktai, praplėšęs rūkų maršką, pilku kamuoliuku pakyla į rausvus padebesius vyturys ir užtraukia linksną giesmelę. Taip nepailsdamas gieda per dieną iki vakaro, o kartais ir saulei nusileidus.

Krauna vieversys lizdą ant žemės, negilioje duobutėje. Kad šilčiau, minkščiau būtų, prineša j ją šiaudelių, minkštų žolelių. Jis yra gūžtinis paukštis. Jo jaunikliai ilgai nemoka vaikščioti, susirasti maisto. Kada mažiukai paauga, tuojau bando pamėgdžioti tėvus ir jų gražiasias giesmes pakartoti.

(“Tiesa”)

LIETUVIŲ PROFESIONALIOJO LĖLIŲ TEATRO PENKIASDEŠIMTMETIS

Lėlininkai mėgsta pasigirti kelis tūkstančius metų siekiančia lėlių teatro istorija. Profesionalus lėlių teatras Lietuvoje buvo įkurtas palyginti ne taip seniai — prieš pusę šimtmečio. Buvo taip. Paryžiuje, dailininkas Stasys Ušinskas, savo mokytojo F. Leze veikiamas, susižavi lėlių teatru. Paryžiaus bibliotekoje išstudijuoja šio teatro istoriją, kinų, japonų lėlių padarymo ypatybes. Grįžęs į Lietuvą, nutaria įkurti marionečių teatrą. Jo padarytoms lėlėms A. Gustaitis parašo pjesę “Silvestras Dūdelė”. S. Ušinskas pasikviečia į talką režisierius H. Kačinską, V. Sipaitį, vėliau — B. Lukošių; aktorius O. Mažeikytę, M. Mironaitę, J. Kalvaitį, N. Naką, P. Zuloną; kompozitorių V. Kuprevičių. Po poros metų darbo “Metropoliteno” kino teatro salėje atidaromas Mario-

nečių teatras. To meto laikraščiai rašė, kad teatras atidarytas be kalbų, be pompas, bet realiu darbu. Teatro premjera įvyko 1936 m. gegužės 6 d.

Teatro pasirodymą labai entuziastingai sutiko spauda. Jis buvo noriai ir gausiai lankomas. Daug vaidino ne tik Kaune, bet važinėjo ir po visą Lietuvą. Marionetės pelnė net tarptautinį pripažinimą. Dailininkas Stasys Ušinskas už savo lėles apdovanotas aukso bei sidabro medaliais pasaulinėje parodoje Paryžiuje. Lėlės gerai įvertintos Niujorke. Su dailininku buvo sudaryta sutartis filmui H. Anderseno “Lakštingalai”.

1936 m. Lietuvos spauda stengėsi žiūrovus supažindinti su lėlių teatro istorija. Pakiliai vertino aktorių darbą, tvirtindama, jog lietuviškos lėlės yra žymiai tobulesnės už užsienio, kur marionečių menas pasiekęs aukštą lygį. Teatrui nepavyko iš vyriausybės gauti finansinės paramos, ir Marionečių teatras gyvavo neilgai. Tačiau iki šiol St. Ušinsko sukurtos lėlės daro Lietuvos lėlių teatrams įtaką. Prieš penkiasdešimt metų suformuluoti lėlių teatro meninio brandumo, konstrukcijos bei formos tobulumo kriterijai, kurių laikosi ir šiandien lietuviai lėlininkai, nevadinantys savęs St. Ušinsko mokiniiais bei pasekėjais. (Laisvoji Tribūna. “Literatūra ir menas”)

DRAMOS TEATRO MAŽOJI SCENA

“Literatūros ir meno” laikraštyje, skyriuje “Septynios dienos” rašoma, kad praėjusį sezoną noriai buvo lankoma Akademinio teatro dramos Mažoji scena. Atrodo, kad teatro administracija nebuvo pasiruošusi. Seniai linksniojama, kad teatras prasideda nuo rūbinės. Kalbant apie Mažąją sceną, reikėtų sakyti — teatras prasideda nuo kaimyninio kvartalo. Mat į mažąją salę patenkama pro teatro tarnybinių įėjimą, o tik dalis žiūrovų žino, kur tos durys ir kokiais keliais iki jų nukakti. Kodėl nebuvo galima įtaisyti rodyklių takų apšvietimui? Deja, aplaidumas tuo nesibaigia. Per spektaklio pertrauką ne vienas žiūrovas linkęs apsilankyti bufete. Yra bufetas ir prie Mažosios scenos, tik jis aukštu žemiau, o ten

nesigirdi fojė aidinčio skambučio, kviečiančio į antrąjį veiksmą. Pagarbaus amžiaus teatro darbuotoja skuba į bufetą kviesti žiūrovų, o šie, springdami pyragaičiais ir kava, lekia į jau prasidėjusią antrąją spektaklio dalį. Po vaidinimų žiūrovų delnai dar pliauška, o kojos jau neša link rūbinės. Gal vienas kitas tikrai skuba, o palto tenka ilgokai palaukti.

SOFIJA KYMANTAITĖ-ČIURLIONIENĖ

"Tarybinėje moteryje" rašoma, kad S. Čiurlionienei kovo 13 d. būtų sukakę 100 metų. Gimusi Joniškyje, Šiaulių apskr. Tėvas, Leonas Kymantas, kilęs iš Pakapės par. bajorų. Motina — Elzbieta Jarulaitytė iš Raizgių, Šiaulių apskr. Sofija augo Žemaitijoje, daugiausia pas savo dėdę dekaną V. Jarulaitį, Kuliuose, Plungėje ir Vieکشniuose. Mokėsi Petrapilyje Šv. Kotrynos gimnazijoje. Baigė gimnaziją Rygoje. Paskui klausė aukštųjų Baranckio kursų Krokuvoje, kur ir susipažino su savo vyru Mikalojum — Konstantinu Čiurlioniu. Susituokė su juo 1909 m. Šateikiuose. Kartu išgyveno trejus su puse metų. Iš tų trejų su puse metų jų bendro gyvenimo jai pasisėkė išsaugoti ir paskelbti M. K. Čiurlionio laiškus, rašytus jai, vienintelei, mylimai ir be galo artimai. "Vagos" leidykla 1973 m. šiuos laiškus išspausdino knygoje — "M. K. Čiurlionis. Laiškai Sofijai". M. K. Čiurlioniui mirus, mokytojauja "Saulės" kursuose Kaune, paskui Rusijoje — Voroneže. Grįžusi iš Rusijos, apsigyvena Kaune. Bendradarbiauja tuometinėje lietuvių spaudoje. Išverčia keletą Moljero komedijų. Paskiriama delegacijos Tautų Sąjungoje nare. Aktyviai dalyvauja Rašytojų sąjungos gyvenime. Už nuopelnus literatūros srityje jai suteikiamas Lietuvos nusipelnusios meno veikėjos Garbės vardas. Mirė 1958 m. gruodžio 1 d.

KAUNE MOTERIMS DRAUDŽIAMA KIRPTIS VYRŲ KIRPYKLOSE

Moterys nori patekti pas gerą kirpėją, o jų nepriima, nes ta kirpėja ar kirpėjas dirba vyrų kirpykloje, o joms, moterims, griežtai uždrausta ten kelti koją. Toks įsakymas Kaune galioja nuo 1985 m. birželio

mėnesio pirmos dienos. Apsilankęs vyrų kirpykloje Nr. 8 Džeržinskio gatvėje, gali perskaityti šį įsakymą. Jo nuorašas kabo skelbimų lentoje. Jame rašoma, kad 1984 m. buitinis gyventojų aptarnavimo kombinatas "Jaunystė" gavo 10 klientų pareiškimų, kuriuose vyrai piktinasi, kad jų kirpyklose aptarnaujamos moterys. Todėl kombinato direktorius pasirašė įsakymą, kuriuo uždraudžia kirpti moteris. Vyrų kirpyklos "Jaunystė" administracija stengiasi, kad padidėjusi moterų "apgultis" vyrų kirpyklose neatbaidytų nuolatinių klientų — vyrų. Šis įsakymas prieštarauja lankytojų aptarnavimo kirpyklose taisyklėms, kuriose tesakoma, jog visi lankytojai aptarnaujami eilės tvarka arba užsirašius iš anksto... Minėtose taisyklėse nėra teiginio, draudžiančio moterims kirptis vyrų kirpyklose.

Moterys teigia, kad joms patinka kirptis vyrų kirpyklose, nes meistrės dirba gerai, nereikia ilgai laukti. Motina, atvedusi vaiką į vyrų ir vaikų kirpyklą, skundžiasi, kad anksčiau galėdavusi ir pati apsikirpti. Dabar jai reikia eiti į moterų kirpyklą. Tuo tarpu moteriai, atėjusiai su mažamečiu vaiku į saloną Laisvės alėjoje, teko laukti pusantros valandos, kol kirpėja jai patrupino plaukus.

Priėmus įsakymą, draudžiantį moterims kirptis vyrų kirpyklose, pagausėjo lankytojų moterų kirpyklose. Dabar, norint apsikirpti plaukus, reikia laukti po 2-3 valandas.

"Jaunimo" kirpykla, kurioje tik kerpa modeliuojant plaukus bei šukuojama fenu, vienintelė tokia Kaune. Ir joje yra tik šešios darbo vietos. Kirpykla perpildyta, jos meistrai, net ir labai norėdami, negali patenkinti visų norinčių apsikirpti. Ką daryti klientėms, kurios nori tik paprastai, gražiai apsikirpti? Jaunos kirpėjos, mokančios madingai kirpti, paprastai skiriamos į vyrų kirpyklas. Atrodo, kad meistrai pasiskirstomi netolygiai.

Ar yra skirtumų, kerpant vyrus bei moteris? Priežastis, dėl kurios moterų lankymasis vyrų kirpyklose nepageidautinas, yra ta, kad vyrai ir moterys už plaukų kirpimą

moka skirtingai. Šis skirtumas kiekvienai operacijai nedidelis — 5-10 kapeikų.

Įsakymo išleidimas yra tik kurioziškos situacijos rezultatas, bet ne išeitis. Juk klientas renkasi tokią kirpyklą, kur jam patogiau. ("Tarybinė moteris")

ŠIAUDUS ŠERIA, O ŠIENĄ NURAŠO

"Tiesoje" rašoma, kad Lietuvoje suvėlavęs pavasaris nutolino ganiavą. Rytinis melžimas Tiltų kolūkyje, Trakų raj., užsitęsė. Kaip tyčia sugedo ir pašarų dalintuvas. Karvės neramiai žvalgėsi, laukdamos savo davinio. Sprendžiant iš lentelių, kur surašytas jų davinys — jis jau ne toks mažas: šieno joms tenka po du kilogramus, siloso 20-50, koncentratų penki ir daugiau kilogramų. Tačiau lentelės sako viena, o gyvulių išvaizda, jų gailus mykimas kalba apie kita. Šieną gyvuliai paskutinį kartą matė balandžio pradžioje. Kol ūgtelės žolė, teks verstis rūgščiu silosu, ruginiais šiaudais, kurių negailėdamas į ėdžias vertė šėrėjas Juozas Kučiūnas. Po keleto minučių papeliję, apipuvę, seniai praradę skonį šiaudai atsidurdavo ant tako, po gyvulių kojomis. Neapgausi gyvulio ir melasos pridėjęs — tik ją jis ir nulaižo. "Ką turime, tą duodame", — kalbėjo šėrėjas. Jis pasakė karčią tiesą. Vargu ar kas Tiltuose prisimena tokį pavasarį, kad sotūs gyvuliai sulauktų ganiavos. Ogi kiekvienais metais specialistai skaičiuoja, tariai, kiek ir kokių pašarų reikės žiemai. Pernai nutarta, kad gyvuliams reikės 600 tonų šieno. Planas buvo įvykdytas ir viršytas. Tad kur dingio tas vertingas pašaras? Tiesa, veršeliams dar šiek tiek turima. Vargu ar jiems iki vasaros to šieno užteks.

TURTINGOS ŠIRDIES IR AUKSINIŲ
RANKŲ SKULPTORIUS

"Kultūros baruose" buvo paminėta skulptoriaus Antano Aleksandravičiaus šimtmetis nuo jo gimimo. Natalija Sidorkaitė rašė, kad skulptorius paliko per aštuonis šimtus savo darbų. Jis gimė 1885 m. gruodžio 3 d. Gluosnykuose, Alytaus apskr. Studijavo dailę Varšuvoje ir Čikagoje. Čikagoje baigė Meno institutą, įgydamas

skulptoriaus bei medžio drožėjo specialybę. Sėmėsi patirties Peterburge.

Skulptoriaus Antano Aleksandravičiaus geriausi darbai yra: V. Kudirkos (1910 m.), J. Naujalio (1926 m.), K. Petrausko (1946 m.), A. Vienuolio (1953 m.), K. Donelaičio (1963 m.), skulptūriniai portretai. Vykę yra M. Valančiaus Varniuose (1923 m.), Č. Sasnausko Kaune (1925 m.), A. Strazdo Kamajuose (1933 m.) paminkliniai biustai.

KAUNO NAUJIENOS

Kauniškė "Tiesa" rašo, kad Kaune, Laisvės alėjoje, atidaryta moteriškų drabužių parduotuvė-salonas, kurioje galima įsigyti kone visus reikalingus daiktus — pradedant batais ir baigiant karoliais. Rašoma, kad parduotuvė dar tik ruošėsi atidarymui, o prie jos vitrinų jau stumdėsi moterys. Suprantama — tokių prekių, kokios čia išstatytos, kitur kol kas nepamatysi. Ši moteriškų drabužių parduotuvė prekiaus gaminiais, parduodamais įmonės ir prekybininkų sutartomis kainomis. Drabužiai gaunami iš "Gegužės i-osios", "Baltijos", "Lelijos" susivienijimų. Tai patys naujausi ir madingiausi modelių drabužiai, siūti nedideliais kiekiais. Jei sutartomis kainomis jų neišpirks — jie bus grąžinti įmonei ir pigiau parduodami kitose parduotuvėse.

"Linelis" — taip vadinasi naujos rūšies duona, šiais metais pradėta kepti Kauno duonos pramonės gamybiniam susivienijime. Šio vertingo dietinio produkto sudėtyje yra sėlenos ir linų sėmenys.

Kauno miesto parduotuvėse pasirodė pieniški šiaudeliai, gaminami iš pasukų ir praturtinti baltymais. Kauniečiai juos labai pamėgo.

Kaune pagaminti spalvotos televizijos priimtuvai "Šilelis" parduodami Italijai. Jau šiais metais išsiųsta 600 vienetų. Italai yra pirkę ir nespaltoto vaizdo televizorius, kurių parduota 7000 vienetų.

a Lenkijoje, Bydgosčio mieste, kunigas Biniak nubaustas pinigine pabauda už tai, kad šventoriuje pastatė kryžių komunistų nužudyto kun. Popieliuskos atminimui.

Skyrių tvarko JUOZAS V AIŠNYS, S.J.

NAMŲ APYVOKOS BEI ARTIMŲ SRIČIŲ TERMINAI

Šia tema rašė L. Dambriūnas "Gimtojoje kalboje" (1962 m. 4 nr.), siūlydamas kai kuriuos naujus ar užmirštus lietuviškus terminus, užuot vartojus angliškuosius. Čia pateiksime daugelį jo ten siūlytų terminų, ypač tuos, kuriuos duoda ir "Dabartinės lietuvių kalbos žodynas". Po siūlomo termino duosime angliškąjį atitikmenį ir kai kuriuos lietuviškus sinonimus bei šiaip paaiškinimus. Kabutėse — nevartotini atitikmenys.

arbatinukas — teapot.

atbraila — cornice, karnizas.

čiaupas — faucet, kranas.

darbastalis — workbench, "varstotas".

dildė — file, brūžiklis.

drabužinė — closet, drabužių kabykla, garderobas.

dulkių siurblys — vacuum cleaner, dulkiasiurblys.

džiovin tuvas — dryer.

fortepijonas — grand piano.

garvilka — kitchen exhaust, skylė garams išeiti iš virtuvės.

gaubtas — lamp shade, abažūras.

graižtvos — screw threads, sriegiai.

indauja — cupboard, indų spinta.

jungiklis — switch, prietaisas elektros srovei įjungti ir išjungti.

kamščiatraukis — corkscrew, įrankis kamščiams iš butelio ištraukti.

kanalizacija — sewerage.

kanalizacijos vamzdis — sewer.

kavinukas — coffeepot, indas kavai virti, laikyti.

keltuvas — elevator.

kištukas — plug, elektros srovei prijungti, "šterselis".

knyginė — bookcase, knygdėtė.

kriauklė — sink (virtuvėje).

laidynė — iron, lygintuvas, "prosas".

laštakas — downspout, vamzdis vandeniu nuo stogo nubėgti.

maišiklis — mixer, maišymo įrankis.

mygtukas — button, spautukas įjungti elektrai, skambučiui, keltuvui...

namų apyvoka — household.

namų apyvokos reikmenys — household appliances.

oro vėsėjimas — air conditioning.

oro vėsintuvas — air conditioner.

pastogės, palėpės kambarys — attic, garret.

podėlis — pantry, vieta kam nors padėti, laikyti, sandėliukas.

praustuvė — sink (vonioj).

priebutis — porch, prieangis, veranda.

rūbinė — žr. *drabužinė*,

sagė — brooch, "broškė".

segtukas — pin, "špilka", susegamoji adata su galvute.

segutis — stud, "kolionikas", rankogalių ar apykaklės sąsaga.

skardinė — can.

spaustas — snap, įspaudžiamoji saga.

spautukas — įrankis riešutams spausti, skėčio mygtukas, žnyplės padžiautiems skalbiniams prisegti prie virvės.

sraigtas — screw, stiebelis su sriegiais (įvijomis).

sriegiai — sraigto įpjovos, žr. *graižtvos*,

srutos — sewage.

suktukas — screwdriver, suktuvas.

surenkamasis namas — prefabricated house.

šaldykla — freezer, šaldymo vieta, patalpa.

šaldytuvas — refrigerator.

trauktukas — žr. *kamščiatraukis*,

turėklai — banister.

uždanga — shade (lango), curtain (scenos).

užuolaidos — drapes.

vandens skaitiklis — water meter.

varžtas — bolt.

LAIŠKAS REDAKCIJAI

Gerbiamas Kunige Redaktoriau,

Jau ne kartą esi mane baręs, kad aš be reikalo kabinuoisi prie teologų dėl menkniekių. Ne kartą aš susilaikiau ir nieko nerašiau, praleisdamas tokias klaidas, kurios, mano manymu, vertos laikyti mirtina nuodėme, nes jos padaro krikščionybę ne mokslu, o chaosu. Atleisk man, Gerbiamasis, kad aš, pritrukęs kantrybės, imuosi vėl kritiško žodžio, manydamas, kad “tiesa yra didesnis mūsų draugas už Platoną”.

Praejusių metų “Laiškų lietuviams” gruodžio mėn. numeryje Vytautas Bagdanavičius savo teologiniuose mąstymuose taip rašo: “Nuodėmės iš silpnybės lengvai prasideda ir lengvai gali būti atleistos, o **teologinis mokslas, kartą paskelbtas ir visuomenės priimtas**, veikia tautas šimtmečiais ir tūkstantmečiais. **Tuo būdu net ir doriausią žmonių veiklą jis suvaržo ir iškreipia**” (mano pabraukta).

Pabraukti sakiniai man yra nesuprantami. Aš manau, kad autorius čia ne savo nuomonę pareiškė, o istorinį faktą, kuris reikalingas platesnio paaiškinimo, kad būtų galima jį suprasti. Negirdėjau, kad teologinius mokslus priimtų ir skelbtų visuomenė. Juos gali skelbti teologai, o priimti — Bažnyčia. Taigi čia mokslas niekuo dėtas, jokios kaltės jam negalima primesti.

Taip pat negaliu suprasti, kaip gali krikščioniškas teologinis mokslas prieštarauti dorinei žmonių veiklai. Jeigu taip yra, tai mes, krikščionys, to neturėtume toleruoti. Juk krikščionybės pašaukimas

vedintuvas — fan, ventiliatorius.

veržlė — nut, “muterkė”.

virtuvas — “samovaras”, indas arbatai virinti, virdulys.

viryklė — range, plyta.

žarna — water hose.

židinys — fire place, kambario ugniavietė.

žiogelis — safety pin, “grapke”.

yra pažanga, gyvenimo tikrovės keitimas geresniu pasauliu, o ne koks formalinis atstovavimas Dievo žemėje. Tokia pažiūra yra antikrikščioniška pagonybė (žr. Mt 5,8-10).

Toji nebaigta mintis gal taip nekristų į akis, jei autorius nebūtų jos parėmęs Kristaus autoritetu, lyg norėdamas pateisinti tokią anomaliją šiais žodžiais: “Dėl to Jėzus sako, kad tie, kurie pakeičia net Šv. Rašto raidelę, bus mažiausi Dievo karalystėje”. Lengva suprasti, kad čia turima galvoje Mt 5,17-20 tekstas ir kad autorius laikosi senos tradicijos šventraštį interpretuoti pagal raidę ir brūkšnelį. Taip darydamas, autorius nepajunta, kaip kerta šaką, ant kurios sėdi. Juk Kristus atėjo pakeisti pasaulio, pakeisti žmogaus, taigi ir tikėjimo Senoju Įstatymu. Viskas, kas pakeista (o pakeista labai daug), yra Kristaus padaryta. Tai ar Kristus turėtų būti mažiausias Dievo karalystėje? Juk tai nesąmonė, žiūrint proto akimis, bet Bažnyčia to nepaiso, ji laikosi žydiškos tradicijos, bijodama prarasti autoritetą. (Ir šis laiško autoriaus teigimas yra nesąmonė! Red.). Ar dėl to turėtų nukentėti krikščioniška dora ir veikla?

Kristaus pasakyti žodžiai “iš tiesų sakau jums: kol dangus ir žemė nepraeis, nė viena raidė ir nė vienas brūkšnelis neišnyks iš Įstatymo, viskas išsipildys” yra skaudi ironija, pasakyta Rašto žinovams. Kristus išsigelbėjo nuo apkaltinimo greita orientacija, pasinaudodamas ironija ir hiperbole, kurios jį pridengė, o fariziejus patenkino, ir jie, nieko nepesę, turėjo pasitraukti.

Kai dorovingumas ir tiesa privalo nusilenkti teologijai, tai krikščioniškas gyvenimas neišvengiamai turi patekti į veidmainystę, nes iškyla prieštaravimai, kurių jokiais teologinėmis gražbylostėmis nepanaikinsi. Atsiveria praraja, iš kurios veržiasi abejingumas ir bedievybė.

A.Mauragis

Redakcijos prierašas. Dar kartą primename, kad šiame “Atgarsių” skyriuje spausdinami skaitytojų laišakai ir juose pareikštos mintys bei nuomonės ne būtinai turi sutikti su redakcijos nuomone. Čia leidžiame skaitytojams laisvai pasisakyti dėl įvairių “Laiškuose lietuviams” spausdinamų straipsnių. Kartais toji kritika gali būti labai naudinga ir konstruktyvi, bet kartais galima prašauti ir pro šalį. Būtų labai gera, kad tokiais atvejais tų kritikuojamų straipsnių autoriai kritikams atsakytų ir paaiškintų. Tai būtų naudinga visiems.

Labai malonu, kad dr. A. Mauragis nuoširdžiai domisi tikėjimo klausimais. Jis dažnai rašo redakcijai, pareikšdamas savo nuomonę dėl spausdinamų straipsnių tikėjimo klausimais, bet atrodo, kad jis

yra trupučiuką „alergiškas“ teologams, jiems pri-
mesdamas visą kaltę dėl kai kurių neigiamų reiškinių
krikščionijoje. Tačiau jis yra gana nuolankus

— dažnai prašo redakciją jam paaiškinti ir jį per-
spėti, jei kur nors prašovė pro šalį. Tai labai gra-
žu, bet būtų dar geriau, jeigu jis rūpimais teologi-
niais klausimais pasikalbėtų su tos srities specia-
listais. Pasikalbant gyvu žodžiu, galima kokią nors
klausimą išsiaiškinti labai greitai, o spaudoje apie
tai reikėtų diskutuoti mėnesiais ir gal metais. Čia
yra panašiai, kaip žaidžiant šachmatais. Net ir il-
giausia šachmatų partija tęsiasi ne daugiau kaip
kelias valandas, bet, jeigu bus ta pati partija žai-
džiama korespondenciniu būdu, tai tęsis keletą
metų.

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Lietuvos pogrindyje išleistame „Aušros“ 48 nu-
mery išspausdinta buvusio partizano Liudviko Si-
mučio laiškas. Jame pasisako, kad jo tėvas buvo
žiauriai nukankintas Rainių miškely: akys išdurtos,
liežuvis ištrauktas, rankų ir kojų oda nušutinta.
Liudvikas gulage iškentėjo 22 metus. Okupantai kal-
tina, kad iš kalėjimo grįžusį Simutį šiltai sutiko
kun. Alfonsas Svarinskas. Savo laiške Simutis gina
kun. Svarinską. „Aušra“ skelbia, kad dabar L. Si-
mučiui gresia naujas areštas.

■ Sovietiniuose kalėjimuose laikyto Vlodo Lapie-
nio memuarus išspausdino pogrindžio laikraštis
„Aušra“ nr. 48. Jis buvo įtartas dalyvavęs gami-
nant slaptą spaudą. Jį kalino Vilniaus, Pskovo, Ja-
roslavlio Gorkio, Ruzajevkos, Potmos (Mordavijo-
je), Sverdlovsko, Krasnojarsko kalėjimuose, Bara-
ševo konclageryje. Nuo jo kaklo nuplėšė kryželį.
Kurį laiką buvo kalinamas dideliame šaltyje, tar-
pais tekdavo maitintis tik duona ir nesaldyta arbata.

■ Lietuvos pogrindžio „Aušra“ nr. 49 paskelbė
rašytojo A. Vienuolio atsiminimus, kur pareikštas
jo testamentinis noras, kad ant jo kapo būtų: „di-
delio Anykščių laukų akmens paminklas, ant kurio
būtų padėtas kryžius“. Savo rašte A. Vienuolis pa-
žymėjo: „Aš buvau giliai tikintis ir nė karto savo
gyvenime nebuvau susvyravęs tuo aukštuoju slėpi-
ninguoju idealu, kuris yra suvokiamas tik mūsų sie-
lai, bet ne protui, ir juo toliau, juo ilgiau aš gyve-
nu ir brendau, juo labiau ir giliau tikėjau ir pasi-
tikėjau, kaip kadaise ir mano motutė, tąja paslap-
tingąja Visagale Ranka“. Tame „Aušros“ numeryje
išspausdintas ir kun. Petro Raudos raštas, liudijęs,
kad A. Vienuolis su dideliu nuoširdumu ligoje atliko
išpažintį.

■ Lietuvos krikšto sukakčiai poetas Bernardas
Brazdžionis parašė oratoriją, kuriai muziką kuria
komp. kun. Bruno Markaitis, S.J.

■ Paryžiaus arkivyskupas, kardinolas Jean-Marie
Lustiger buvo dviem savaitėms balandžio - gegužės
mėnesiais atvykęs į JAV. Jis įvertino Amerikos
katalikų prisirišimą prie Bažnyčios. Kard. Lustiger
yra žydų kilmės. Jo motiną nužudė naciai Aušvico
lageryje. Katalikai jam padėjo išsigelbėti. Jis ir
pats tapo kataliku, pasirinkdamas kunigystę.

■ Jugoslavijoje, Lublijanos priemiesty, pašventin-
tas naujas seselių karmeličių vienuolynas. Jugosla-
vijoje yra dar kiti du karmeličių vienuolynai Kroa-
tijoje.

■ Italijoje, netoli Romos, Rocca di Papa vietovė-
je, įvyko ekumeninis studijų suvažiavimas. Iš visų
penkių kontinentų iš 25 kraštų, dalyvavo apie 200
vyskupų, kunigų ir pasauliečių — katalikų, stačia-
tikių, anglikonų, metodistų, baptistų ir reformatų.
Norima pagilinti tarpusavio ryšius.

■ Italijoje, Loreto mieste, įvyko tarptautinis baž-
nytinių chorų ir ansamblių festivalis. Jame daly-
vavo ir Varšuvos katedros choras.

■ Čekoslovakijos kardinolas Tomasek, kalbėda-
mas Prahos katedroje, pasmerkė pasikėsinimus
prieš žmogaus teises ir pagrindines laisves, ypač
religinių laisvių pažeidimus.

■ JAV Teisingumo departamento komisija, suda-
ryta tirti pornografijos įtaką, paruošė 211 puslapių
raportą, kuriame atkreipia dėmesį, kad pornogra-
fija gali būti kenksminga, vesti į prievartos veiks-
mus. Komisija skatina imtis priemonių prieš porno-
grafinės medžiagos pramonę, įvedant griežtesnes
bausmes prieš įstatymo laužytojus. Komisija rado,
kad pornografija veda į seksualinę prievartą, ir ne-
leistiną agresyvumą. Komisija siūlo bausti metams
kalėjimo antru kartu nuteisiamą už pornografiją.
Siūlo konfiskuoti indėlius nuteistų už pornografiją.
Siūlo uždrausti pornografinius telefonus ir išleisti
įstatymą, skelbiant neleistina verslo praktika sam-
dymą žmonių pornografiniams veiksams.

■ Lietuvos vyčiai paskelbė rašinių konkursą savo
nariams tema: „Ką aš sakyčiau apie Lietuvos vy-
čius asmeniui, kurį norėčiau įtraukti į šią organi-
zaciją?“ Pirmą premiją laimėjo Len Barkousky iš
Bethlehem, Pa., dvi antras: Ann Sikora iš Potts-
ville, Pa ir seselė Virginia Marie Vyteli, CJC, iš
Elmhurst, Pa, trečią premiją — Genė Gobis iš
Amsterdam, NY. Premijos buvo 200, 100 ir 50 dol.
Jas parūpino kun. J. Prunskis, iš viso vyčiams
paukojęs tūkstantinę. Konkurse dalyvavusi čekagie-
tė Sabina Klatt laimėjo garbės vietą. **J. Pr.**

EKSKURSIJA Į SALAS

Kadangi šiais metais savo planuotą ekskursiją į Jugoslaviją atšaukėm, tai, kad šie metai neliktų be jokios ekskursijos, nutarėme gruodžio mėn. pradžioje paplaukioti laivu po Karibų (West Indies) salas. Lapkr. 29 d. išskrisime į San Juan (Puerto Rico), o iš ten italų kompanijos Costa elegantišku Daphne laivu plauksime į šias salas: St. Maarten, Martinique. Barbados, St. Lucia, Antigua, St. Thomas. Gruodžio 6 dieną vėl grįžtame į San Juan, o iš ten lėktuvu — namo.

Plauksime naktimis, o dienas praleisime nepaprasto grožio salose. Kelionės kainos priklausys nuo kajutės rūšies. Užsakėme ir pigesnių, ir brangesnių. Pigesnės vienam asmeniui kainuos 1115 dol., o brangesnės — 1340 arba 1370 dol. Visose kajutėse galima pridėti dar po vieną ar po dvi lovas (virš esamų). Miegantieji tose pridėtinėse lovose visose kajutėse moka tik po 795 dol. Į šias kainas įeina ir kelionė lėktuvu iš bet kurio JAV miesto. Jeigu kurie susitars gyventi vienoje kajutėje trise ar keturiese, galės pasidalinti ir kaina. Pvz., jeigu keturiese gyvens kajutėje, kurios kaina 1340 dol., tai du turės mokėti po 1340 dol., o kiti du po 795 dol.; bet kai visi po lygiai pasidalins, tai kiekvienas turės mokėti po 1067,50 dol., o pigesnėse kajutėse, kur vienas žmogus moka 1115 dol., keturi pasidalinę mokės tik po 955 dol. Žinoma, čia turėtų iš anksto susitarti patys ekskursantai.

Jau galima registruotis šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Avė., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

600 metų Lietuvos krikšto sukakties proga skelbsime XXVIII konkursą. Plačiau apie konkursą ir apie straipsnių temas pranešime kitame numeryje, bet jo temos turėtų turėti ką nors bendra su krikštu ir krikščionybe, su krikščionybės įtaka Lietuvai, atskiram žmogui ir pan. Konkurso mėcenatus jau turime.

Ateinančiais metais “Laiškų lietuviams” metinė šventė bus kovo mėn. 29 d.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

GAIVI VERSMĖ. Kristijono Donelaičio aukštesniosios lituanistinės mokyklos 1985-1986 mokslo metų moksleivių metraštis. Redagavo Regina Kučienė. Viršelis Jono Maleiškos. Nuotraukos: Jono Tamulaičio, Rūtos Musonytės ir Jūratės Jankauskaitės. Didelis formatas, daug iliustracijų, 192 psl.

JAUNOS DIENOS. Čikagos aukštesniosios lituanistinės mokyklos 1985 - 1986 mokslo metų moksleivių metraštis. Metraščio globėjas Juozas Masilionis. Redagavo: Vida Damijonaitytė, Danguolė Vilutytė, Vidas Paulius, Rita Račkauskaitė, Renata Raudytė, Daiva Zliobaitė. Daug iliustracijų, 96 psl.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Svenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.